

FİKİR PERVER

Fikir, Sanat ve Edebiyat..

SAYI 18 OCAK 2021

18.sayı
Ocak/2021

fikirperverdergi.com

fika

Ey Türk Gençliği,

Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinedir. İstikbalde dahi, seni, bu hazineden, mahrum etmek isteyecek, dahilî ve haricî, bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şerâitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerâit, çok nâmüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şerâitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler.

Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakru-zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerâit içinde dahi, vazifen; Türk İstiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır!

Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asîl kanda, mevcuttur!

H. Atatürk

FİKİR PERVER

2017 senesinde başlattığımız "Geleceğimiz Kitapta" adlı köy okullarına kütüphane kurma projemizi 2 yıldır sürdürürken ülkemizdeki genç yazarların ülkesine seslenmesi için 2019 Ağustos ayı itibariyle Fikirperver Dergi olarak karşınızdayız. Amacımız gençlerin hislerini bu dergi vasıtasıyla yazıya dökmesidir. Keyifli okumalar dileriz.

Yazarlarımız

ASYA ALİN ARSLAN
BEYDA TOPAN
Cengiz YOZBATIRAN
DİLARA ÖZER
EMİNE SELCAN AYAZ
Engin Mutlu
ESİN TEKİN
FATMA BAYRAM
HATİCE ÇEVİK ERDAL
İSMAİL İĞDELİ
MEHMET ALİ KESKİNKILIÇ
MERVE GÜNHAN ÇAĞIL
MERVE KAKICI
NERMİN TUNCER ERÇALIŞKAN
NİHAN ŞENOL
ÖZGÜR AKTAŞ
PERİHAN AKTAN
RÜVEYDA ÇEBİ
SARE BÜŞRA GÖNCÜ
SELİM TOSUN
ŞEHNAZ ORHAN
ŞEYMA ARKIN
ZAFER PARLAK

Editörlerimiz

Merve KAKICI
Meryem ÇAYCI
Özgür AKTAŞ

Kapak İllustrasyon

Dilayda TURGUT

Tasarım

Mehmet Akif YARDIM

İletişim

Derya CORUK
Sılanaz KALENDER

SİZ DE YAZMAK İSTER MİSİNİZ?

2019 yılında ülkemizin gençlerinin isteklerini dile getirmek için oluşturulan Fikirperver Dergi' de siz de yazmak isterseniz bizimle mail yoluyla iletişime geçebilirsiniz.

18. sayı
Ocak/2021

fikirperverdergi.com

▶ Fikirperver Dergi

📷 @fikirperverdergi

fikirperverdergi@gmail.com

Geleceğimiz Kitapta

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından köy okullarına kütüphane projesi bugün itibariyle ulaşmıştır. İncelemek için sosyal medya hesaplarını ziyaret edebilirsiniz.

▶ Geleceğimiz Kitapta

📷 @gelecegimizkitapta

DERİN BİR NEFES

Şimdi dur ve yavaşla!

Sadece yavaşladığında fark edeceğin şeyler var bu hayatta.

Şimdi tek nefeslik bir ömrünün olduğunu düşün ve şükret o 'ŞİMDİ' ye.

Dünyaya gözlerini açtığın ilk gün; belki hatırlamıyorsun ama tek bir nefesle başladı her şey ve tek bir nefeste son bulacak. Şu günlerde belki de en önemli şeyi unuttuk; DERİN BİR NEFESs...

Evlerde kaldığımız şu günlerde verdiğimiz en büyük savaş kendimizle olan 'Psikolojik Savaş'. Kendimizle ve çevremizle verdiğimiz bu savaşta biraz durup nefes almaya ve 'ANI YAKALAMA' ya ihtiyacımız var. Bu stresi en iyi şekilde yönetebilmek için eğitimlere katıldım ve ne öğrendim biliyor musunuz? Hayatın en kıymetli eylemini! Ben farkında olarak değil zorunluluktan yapıyormuşum meğer. 'FARKINDALIK' kelimesini hayatıma kattım. Yapılacak şey çok basitmiş aslında; NEFES ALMAK !

İtiraf ediyorum! Bunu duyunca önce şaşırdım.

Neden mi? Hani o çok bilmiş çevremiz var ya! Bizi rahatlatmak için yaptığını sanıp sadece sinirlendirenler... Bir durum yaşıyorum, anlatıyorum; ' Ayy her şeyin başı stres, amannn TAKMA KAFANA' diyor. Tamam da nasıl? İnsanlar kafaya takmama sanatı üzerine çılgınca kitaplar yazarken bir anda nasıl olacak bu? Söyleyin bana dostlar! Sonra bir baktım... Sadece bu mu yani; benim, bizim, herkesin

stresle başa çıkmasını sağlayan tek şey sadece bir nefes mi? Sadece tek kelime ile ifade ettiğimiz o şey var ya bizim hayatımız. İnsan, nasıl ki sevdiğini, sevdiği bir şeyin kıymetini kaybedip anlıyorsa, nefesin değerini anlamak için illaki kesilmesini mi beklemeli? Elbette hayır. Sizlere öğrendiğim formülü veriyorum:

Çok basit! Kendinize bir köşe belirleyin evde, ofiste, nerede olursa olsun. Gözlerinizi kapatın, dik ve rahat bir pozisyon belirleyin kendinize ve sadece nefes alıp verişinize odaklanın. Dilerseniz elinizi karnınızın üstüne, midenize veya göğsünüze koyabilirsiniz. Nefes almak için bir çaba sarf etmenize gerek yok. Siz zaten yıllardır bunu harika bir biçimde yapıyorsunuz.

Evet, bu telkinleri uyguluyorum ve yaptığımda omuzlarımdaki yük, vücudumdaki ağrı azalıyor sanki. O halde ne duruyorsun sevgili okuyucum?!

Hep birlikte derin bir nefes...

Kulaklarımda Nil Karaibrahimgil'in şarkısı.

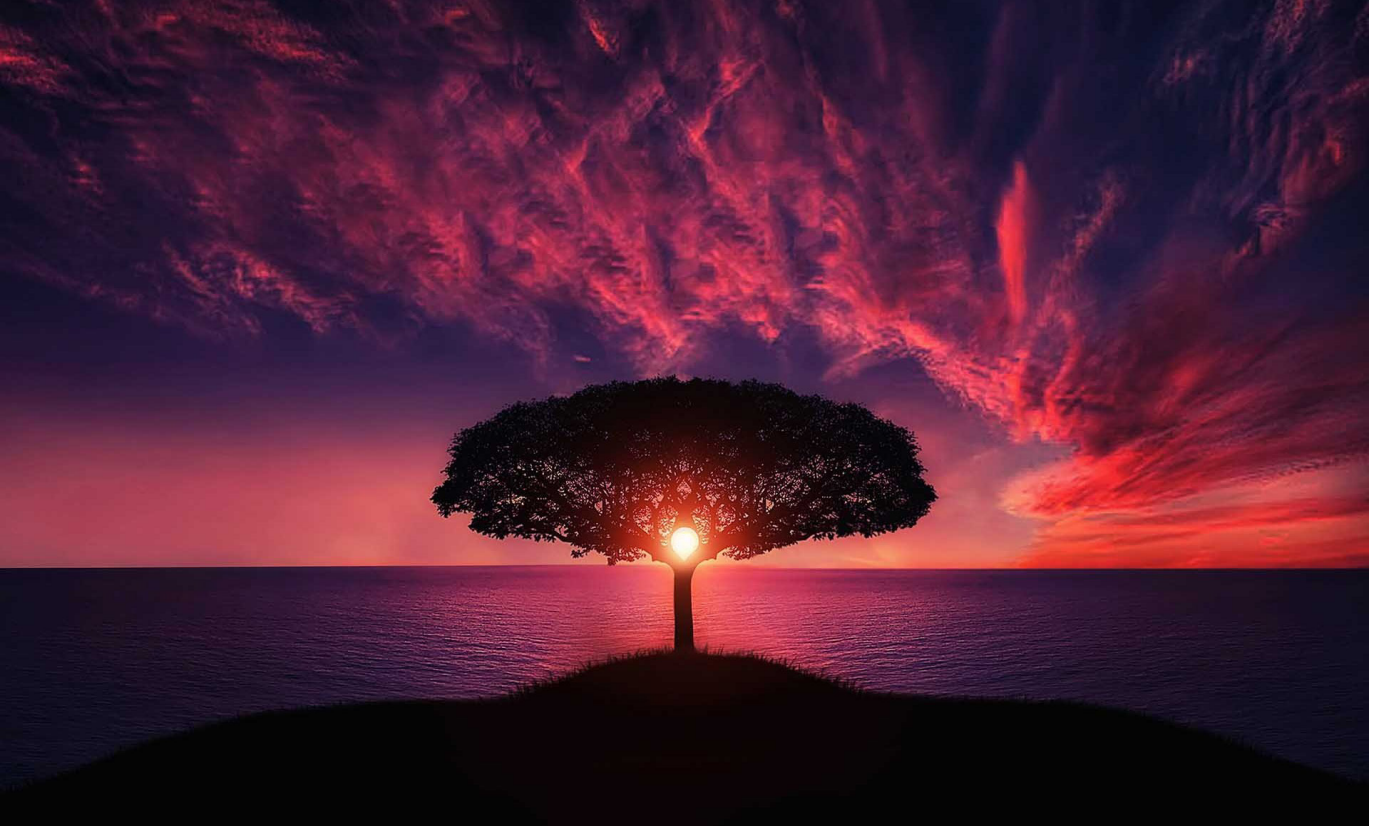
Her şeye herkese meydan okurcasına dünü, geleceği değil de sadece bugünü düşünürcesine...

Nefes aldım, nefes verdim,

Burdayım, pes etmem yok.

Ben buraya çıplak geldim,

Heyhat! Utanmam yok, utanmam yok ...

NEFES AL....

Nefes al ... lütfen nefes al... nefes allllllll. Bütün arkadaşlar başımda “kendine gel, kendine gel” diye sarsıyorlardı beni. Bense hala nefes al, nefes al diye söyleniyordum kendi kendime. İlk acil nöbetimdi. Bembeyaz üniformayı giyip bir melek gibi hastaların omzuna konup onları çarçabuk iyileştirecektim. Etrafa sağlık dağıtıp, hastalıkları defedip gelen insanların mutlu mesut acilin kapısından çıkıp gittiklerini izleyecektim. Sonra elime bir bardak, sıcak, demli bir çay alacaktım ve bugün ne çok işe yaradığımı düşünüp huzurla dolacaktı içim. Benim mesleğimle ilgili hayallerim böyleydi. Fakat daha nöbetimin ilk saatlerinde bütün hayallerimin üstünü siyah bir bulut kapladı. Göğsüm daralıyordu ve hıçkıra hıçkıra ağlıyordum. Kendimi akvaryumdan okyanusa atılmış küçük bir balık gibi hissediyordum. Nereye gideceğimi ne yapacağımı hangi taşın altına sığınacağımı bilemiyordum. Arkadaşlar oturduğum yerden beni kaldırmaya çalışıyorlardı. İlk müdahale odasının dışından gelen feryatlar üzüntümü kat kat artırıyor. Ben adeta olduğum yere çivilenmişim. Kimsenin gücü yetmedi beni oradan kaldırmaya. Önümdeki sedyede yatan dokuz aylık kız bebeğinin göğsünden bir an olsun ayırmıyordum gözlerimi. Her şeyi tastamamdı. Elleri, ayakları, gözleri, kaşları. Gözle görülen her şeyi tastamamdı. Tek eksik;

gözle görülemeyen, elle tutulamayan bedene sessizce süzülen havaydı. Alacaktı şimdi, yeniden nefes alacaktı, hissediyordum bunu. Göğsü yeniden inip kalkmaya başlayacaktı. Ve ben de yeniden derin bir nefes alıp ona sarılacaktım. Koşup annesine müjdeyi verecektim. Nefes alıyor, nefes alıyor diye bütün acili inletecektim. Olmadı, olmadı

O günden sonra beyaz melek hep kırık kanatla dolaştı. Hep nefesi daraldı. Her derin nefes aldığında o kız bebeğinin yerine de aldı. Aradan yıllar geçti. Bir köşede uyuyan, hareketsiz duran, gözü kapalı gördüğüm herkesin hala uzun uzun göğsüne bakarım. Geceleri hiç üşenmeden yatağımdan kalkar sevdiğilerimi tek tek kontrol ederim nefes alıyor mu diye. Şimdi bu yazıyı öyle elem dolu öyle kederli yazıyorum ki anlatamam. İşte tam da burada okumayı bırak, lütfen yerinden kalk en yakın pencereyi arala, derin bir nefes al hem kendin için hem sevdiğilerin için. Ve o nefesi alabildiğin için mutlu ol. Eğer bunu yaptıysan sana çok teşekkür ederim. İçtenlikle okuduğun ve uyguladığın için. Şimdi düşün o dert ettiğin ufak tefek şeyleri. Merak etme üstesinden gelirsin. Nasıl mı?

DERİN BİR NEFES AL VE ELİNDEN GELEN GAYRETİ GÖSTER.....

PENCEREYİ AÇIN BİRAZ HAVA GELSİN

Bu ayın konusu ‘nefes’ denilince aklıma rahmetli annemin hiç unutamadığım başlıktaki sözü geldi. Nefes sözcüğü beni bu başlığa götürdü hemen. Annemin akciğer kanseri tedavisi gördüğü sırada ‘nefes’ almak için söylediği söz. Aslında odada hava yetersiz değildi. Ama kansere tutulmuş ciğerleri yeterli havalanamadığı için pencereyi açınca daha çok hava soluyacağını düşünmüştü. İnsan eksik olanı ister ya hep, o da nefes almak için hava istemişti. Allah rahmet eylesin, öbür dünyaya göçeli 15 yıl oldu, sözüyse bu yazıya başlık...

Nefes, çok zengin bir düşünce ve ifade teorilerini içinde barındıran bir kelime. Vücudumuzun istem dışı yaptığı ve hayatta kalmamızın temeli olan, bunun yanında tutkulu ve gizemli değilse bile bazen romantik bir değer de üstlenebilen bir kelime nefes. Nefes üzerine birçok aforizma, alıntı, atasözü bulabilmemiz mümkün. Google’a ‘nefes’ yazdım, 0,62 saniyede 46 milyonu aşkın sonuç buldu. Yerli yabancı filmlerden, kitap isimlerine, kampanya isimlerinden, ‘nefes’ kesen başarılarla, maçlardan, doğru nefes alma tekniklerine kadar milyonlarca sonuç. Aslında istemsizce yaptığımız bu motor hareket ne kadar değerliymiş. Hele ki, annem gibi nefes alamayıp ‘Pencereyi açın biraz hava gelsin’ diyenler için. Dünyayı etkisi altına alan Kovid-19 salgını ve bu hastalığın ağır seyrinde nefes alamayan hastaları TV’lerde hemen hemen her gün seyrettik, seyrediyoruz. İşte hayat iki nefes arasında geçen zamanmış

diyor insan bu yaşananları gördükçe. Ve yaşama daha da bir anlam yüklüyor. Yaşam ne kadar değerliymiş. Herkes artık birbirine ‘sağlıklı günler’ temenni ederek başlıyor sözlerine ve sağlıklı günlerde görüşeceğiz diyor. İnsan eksik olanı, olmayanı diler, istermiş. Biz de sağlık diliyor, sağlık istiyoruz her konuşmamızın başında.

Madem hepimiz bir nefesin değerini biliyoruz, neden insanların nefeslerini kesecek davranışlarda bulunuyoruz? Bir söz duymuştum: ‘Hayatınızda aldığınız nefeslerin sayısı önemsizdir, önemli olan nefesinizi kesen anlardır’ diye. Aslında alınan nefeslerin sayısını da değerini de önemini de bilmiyoruz. Kazançlar tarafından bakmalıyız. Kayıplar tarafından değil. Sağlıkla hastalık gibi. Hani derler ya ‘Sağlık hissedilmez hastalık hissedilir’. Biz sağlıklı olmayı hisseden, onu önemseyen ve sağlıklı olmak, sağlıklı yaşamak için çaba sarf eden olmalıyız. Yani sağlığı daha çok hissetmeliyiz, hastalığı değil. İşte o zaman bize eşlik eden zihnimiz de sağlıklı olur, gözler sağlıklı bakar, kulaklar sağlıklı duyar. Kısaca insanların nefeslerini kesecek işler yapmalıyız. Google’a ‘nefes’ yazdığımızda, o 0,62 saniyedeki 46 milyonu aşkın sonuçlar gibi, yerli yabancı film, kitap, kampanya isimleri ve ‘nefes’ kesen başarılar, maçlar gibi heyecandan, sevinçten nefesimizi tutturacak işler yaparız. Sayıyı artırırız. Sağlıkla kalın, hoşça kalın. Odanıza, evinize pencerenizden mis kokular gelmesi dileğiyle.

BUĞDAY MI NEFES Mİ?

Yüzyıllar öncesinde bir gün bir garip köylü bir kıtlık yılında ailesi için buğday istemek üzere bir dergaha gider ve giderken de eli boş gitmemek için dağdan alıç toplayıp götürür. Ziyaret sebebini öğrenince dergahın şeyhi “Buğday mı verelim, nefes mi?” diye sorar. Köylü ise “Nefesi ne yapayım bana buğday gerek.” cevabını verir. Şeyh üsteler “Buğday gerekse verelim. Fakat nefes gerekse getirdiğin her alıcın çekirdeği başına on nefes verelim” dese de köylü çoluk çocuğu olduğunu, nefesin onların karnını doyurmayacağını söyler. Bunun üzerine köylünün öküzünün götürebileceği kadar buğday verilir. Fakat biraz uzaklaşınca garip köylünün akli başına gelir. “Eyvah, ben ne olmayacak iş ettim. Buğday bir nice gün sonra tükenir. Nefes ölünceye dek tükenmez. Geri dönüp erenlerin eşiğine varayım. Belki bana himmet ettikleri nasibi verirler.” diyerek dönüp dergaha gelir ve nefes ister ancak “Bundan sonra bu iş burada olmaz. Biz onun anahtarını başka bir veliye verdik. Varsın nasibini ondan alsın.” diye cevap verilir. Köylü arar bulur o veliyi ve kendini ona gönderenin selamını söyler. Bu veli de “Safa geldin. Olanı biteni biliyoruz. Hizmet et, emek yetür, nasibini al.” der. Anlatılana göre bu garip kırk yıl orada canla başla hizmet eder. Dağdan sırtı ile dergaha odun taşıya taşıya sırtı kabarıp hatta yara olur ama dergaha eğri odun sokmaz. Kırk yıl sonra ayrıldığında, bir başka Anadolu büyüğünün kendisine ithafen “Manevi mertebelerden hangisine vardım

bu Türkmen kocasını önde buldum” dediği rivayet edilen bu köylü artık nefese ihtiyacı olmayan bilakis ihtiyacı olana himmet eyleyip nefesinden veren bir erendir artık. Çoğumuzun bildiği gibi bu hikayedeki dergah şeyhi Hacı Bektaş-ı Veli, gönderdiği veli Taptuk Emre, Anadolu büyüğü Mevlana ve köylü de Yunus Emre’dir.

Sözlük anlamına baktığımızda nefes; soluk, şifa amacıyla hastaya okunan dua, sigara içilirken içe çekilen duman, canlılık, hayat belirtisi ve de Bektaşî şairlerin görüş ve düşüncelerini belirttikleri şiir anlamlarına gelmektedir. Peki Yunus Emre hikayesinde sözü geçen nefes ne anlama gelmektedir? Burada insanı insan yapan değerlerin toplamı olan bir şeydir nefes: Anlam, düşünce, inanç, niyet, sevgi, hoşgörü, bilgelik, özgürlük, yaratıcılık ve insanlık. Biraz daha derinlemesine incelediğimizde nefesin dinsel bazı göndermeleri de olduğunu görüyoruz. Kutsal kitaplarda Adem’in çamurdan yaratılıp içine Yaratıcı tarafından ruh üflenerek insan olduğu yazılıdır. Ruh üflenmeden önce beşerdi. Yani insan görüntüsündeydi. Fakat insanî özelliklere sahip değildi. Diğer yaratılanlar gibi sadece bedenden oluşuyor ve can taşıyordu. Bir diğer deyişle sadece nefes sahibiydi. Nefese nefes verince bilinçli insan ortaya çıktı; akıl, irade ve vicdan verilmiş oldu. Bedeni ne ruh verilip ve tüm meleklerin kendisine secde etmesi istendikten sonra yaratılmışların en şerefli olarak tanımlanarak cennete gönderilen ve burada

sonsuz kadar yaşaması beklenen Adem, başkaldıran ilk insandı da. Yasak meyveyi yemesi üzerine cennetten kovulduktan sonra gerçekten var olmuş ve seçimlerini kendisi özgürce yapmaya başlamıştır. Ancak bu özgürlüğünü sadece kendisinin ve sınırlı çevresinin menfaatlerini sağlamak üzere kullanmaya başladığı ve hemcinslerini ve diğer yaratıkları kendi çıkarı için kullanmaya başladığı anda sorunlar da başladı. İnsanın beşer de denilen varlığının maddi yönü ve dış görünüşünden kaynaklanan bir “hayvan” tarafı hep var olageldi. İranlı düşünür Ali Şeriatî “Her beşer insan değildir” diyerek bu noktayı vurgulamaktadır. Ona göre insan “eşref-ül mahlukat” olabildiği gibi zaafılarından dolayı insani mertebelerin en aşağılanmış ve cehennem ta dibi demek olan “esfele safilin” derecesine de ineblemektedir.

Doğu dünyasındaki “insan olarak var olma” sorunu batı dünyasında da düşünürler tarafından üzerinde çok kafa yorulmuş bir konudur. Descartes “Düşünüyorum, öyle ise varım”, Andre Gide “Duyumsuyorum, öyle ise varım” ve Albert Camus “Başkaldırıyorum, öyle ise varım” derken de aslında bu sorunun üstesinden gelerek kendilerini hapseden ve boğan dış dünyadan kurtulma ve özgürleşme isteklerini dile getiriyorlardı. Çünkü insan kendi varlığının farkına vardığında ve bu varlığı baskı altına almaya çalışan erklerle başkaldırdığında gerçek insan olabilmektedir. Thomas Hobbes ve John Locke gibi aydınlanma filozoflarının “doğa durumu” olarak niteledikleri bu durum insanın bencilliği üzerine temellenmiştir. Bu aydınlara göre, insan aslında toplumsal bir varlık değildir. Doğası gereği bencil, güvensiz ve korkaktır. Kendini koruma içgüdüğü onun ana eğilimidir. Bunun için de kendi çıkarını korumak için eylemde bulunur. Doğa nimetlerinden elinden geldiği kadar kendisi için yararlanmak ister. Bu da başka insanlarla çatışmasına neden olur. Bu yüzden başına gelmedik felaket kalmaz. Thomas Hobbes meşhur “İnsan insanın kurdudur” (Homo homini lupus) sözünü de bu yüzden söylemiştir. Ancak bu durumdan kurtulma yolları vardır. İnsanlar, varlıklarını sürdürebilmek için bu anarşi ve savaş durumundan sakınmanın kendi yararlarına olduğunu anladıklarında bir toplum sözleşmesiyle, doğa durumundan uzaklaşıp, birtakım haklarından vazgeçerek ve özellikle de kendi kendilerini yönetme haklarını başka bir güce devrederek bir toplum sistemi oluştururlar. Her ne kadar oluşturulan bu yeni sistem de süregelen kaosa kesin bir son veremese de oldukça işe yaramıştır. Batı toplumlarında sistematik hale getirilen bu yeni durumun Doğu

toplumlarına uygulanması gecikmiş ve daha geç dönemlerde bugünkü anlamda bir modernleşmeye neden olmuştur. Bu arada geçen sürede Doğu toplumları daha çok ruhsal arınma yollarına başvurmuşlar ve iyi insan olmanın yollarını aramaya çalışmışlardır.

Yunus Emre'nin yaşadığı 1200'lü yıllarda Orta Asya'dan çeşitli nedenlerle göç eden ancak Anadolu'yu da tam olarak yurt edinemeyen Türkler zor şartlar altında yaşamaktaydılar. Bu yıllar Anadolu Türklüğünün Moğol akın ve yağmalarıyla, iç kavga ve çekişmelerle, siyasi otorite zayıflığıyla, mezhep ve inanç çatışmalarıyla ve dahası kıtlık ve kuraklıklarla perişan olduğu yıllardır. İnsanlar kendilerini güvende hissedememekteydi. İşte böyle bir ortamda toplumun psikolojik yaralarını onaran, travmalarını çözen, toplumsal huzuru sağlayan ve yeni bir kültür ikliminin doğmasına zemin hazırlayan Yunus Emre, Hz. Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli, Ahi Evran gibi isimler ortaya çıkmıştır. Yunus Emre aldığı nefes hakkını verdiğini ve onun sayesinde kendini ve takipçilerini esenliğe çıkardığını bildirmektedir:

Erenler nefesidir devletimiz / Anınla fitneden olduk selamet

Önceliği buğdaya (maddiyata) verenlerin buğday bitince ekmezsiz kalacağı, ama önceliği nefese (maneviyata) verenlerin ekmeği de nefesi de bulacaklarını anlatan yukarıdaki hikayede, Yunus Emre Hacı Bektaş ile karşılaşmadan önce neyin kendisi için iyi neyinse kötü olduğunu algılayacak bilinçte olmadığından önerilen nefes teklifini reddetmiş tekrar onu kazanabilmek için uzun ve zorlu bir süreç içine girmiştir. Hikayenin düğüm anı Yunus'un bir anlık aydınlanma yaşayarak “nefes” istemek için geri dönmesidir. Batı literatüründe genellikle James Joyce, Virginia Woolf ve William Wordsworth'un eserlerinde sıklıkla karşılaştığımız “bir karakterin kendisiyle ilgili algısını veya dünyayı kavrayışını değiştiren ani bir içgörü veya farkındalığa sahip olduğu an” olarak ifade edilen bir “epiphany” (ani kavrama ya da aydınlanma) anıdır o an. Farklı bir kavrayış ve bilinç seviyesidir. Ama köylü Yunus'luktan Yunus Emre'ye geçmek kolay değildir. Zor bir yol ve süreçtir Yunus'un seçimi; yolun onu istediği yere götürmesine izin vermeyip yolun olmadığı ya da çok güçlkle bulunabildiği bir tercih yapmıştır.

Uğurböceklerinin “Kendi Hayatının Lideri Ol” seminerlerinde sıklıkla kullandıkları bir Anadolu sözü vardır “Ya bir iz bırak ya da bir söz.” Ameri-

kalı şair Ralph Waldo Emerson da “Yol sizi nereye götürüyorsa oraya gitmeyin, yol olmayan yerden gidin ki iz bırakın” der. Yunus Emre’nin yaşadıkları da onu olgunlaştırmış; önce nefes almasını sonra aldığı nefesi ihtiyacı olanlara vermesini sağlamış ve silinmeyen izler bırakmıştır gerisinden gelenlere. Ama bunu sağlamak için önce kendi iç yolculuğuna çıkmış, insan olmanın hallerini önce kendi teninde ve yüreğinde hissetmiştir. Kendi içine doğru yaptığı keşif yolculuğunda duyguları dile gelmiş ve o ölümsüz şiirleri ortaya çıkmıştır. “Ete kemiğe büründüm / Yunus diye göründüm” diyen Yunus Emre öncelikle kendisini tanımaya çalışmış:

Beni bende demen bende değilem / Bir ben vardır
bende benden içeru.

Burada “ben” insanın bilincini, nefisini, bencilliğini anlatırken “benden içeru ben” insanın gönlünü, ruhunu, özünü simgelemektedir. Bir diğer deyişle Yaratıcının içine üflediği nefesi. Bu ikiliği görüp kendisiyle savaşmış ve alt etmiş Yunus. Tasavvufta ilahi aşk yoluyla Allah’a ulaşmak esas olduğundan öncelikle nefsi öldürmek gerekir; öyle de yapmış:

Takmış kudret kılıcını çalmış nefsin boynuna/ Nef-
sini tepelemiş, elleri kan içinde.

İçindeki benliği öldürdükten sonra şiirleri ile toplumdaki kin, öfke, nefret, düşmanlık, kıskançlık gibi olumsuz duyguların yerine şefkat, merhamet, bağışlayıcılık, yardımseverlik, iyilik yaparak mutlu olma, insanları sevmeye, iç huzura ve esenliğe kavuşma gibi duyguları yeşertmeye çalışmıştır. Şu anda bile Anadolu’nun hemen birçok bölgesinde bulunan mezarları, onun temsil ettiği ve şiirlerine yansıttığı insan ve tanrı sevgisinin büyüklüğünün ve Taptuk Emre dergahında aldığı “nefes”i ihtiyacı olanlarla paylaştığının ve onlara gerçekten “insan” olarak var olabilmenin yollarını gösterdiğinin kanıtıdır. Yunus Emre’de, insanı varlığa, olgunluğa, ölümsüzlüğe ve erdeme ulaştıran; sadece bir takım dini ritüelleri yapmak değil gönül arınmışlığı ve sevgi ile dolu olmaktır. Ona göre var oluş yoktan var olma değil, evrendeki tüm değerleri birleştirip, bütünlüğe ulaştırmadır:

Okumaktan murat ne / Kişi Hak’kı bilmektir
Çün okudun bilmezsin /Ha bir kuru emektir.
Yunus, insan olan herkese karşı; fakir, zengin, Hıristiyan ve Müslüman ayrımı yapmayan, yetmiş iki millete aynı nazarla bakan engin sevgiyle bağlıdır. Ondaki insan sevgisi, insanda Allah’tan bir parça, bir cevher bulunduğu inancındandır (Enel Hak). Yunus, işte bu parçanın bütününe yani Allah’a âşık-
9

tır. O'nu gönlünde bilmenin heyecanındadır; şekilciliği ve tepeden bakmayı keskin bir dille reddeder: Bir kez gönül yıktın ise / Bu kıldığın namaz değil Yetmiş iki millet dahi / Elin yüzün yumaz değil. Bir gönülü yaptın ise / Er eteğin tuttun ise Bir kez hayır ettin ise / Binde bir ise az değil. Yol odur ki doğru vara / Göz odur ki Hak'kı göre Er odur alçakta dura / Yüceden bakan göz değil.

1970'li yıllarda ilkokul birinci sınıfı okumakta olduğum Eskişehir Yunusemre İlkokulunda üzerinde Yunus Emre'nin dörder dizesinin yer aldığı açık bir kitap şeklinde planlanmış olan bir anıtın açılışı için okulun ön bahçesine çıktığımızı hatırlıyorum. Halen her önünden geçişimde o günleri andığım bu anıttaki şiirlerin ilkinde Yunus, gerçek mutluluğun ve insani özelliklere sahip olmanın ilk şartının sevgiden geçtiğini vurgulamaktadır:

Gelin tanış olalım / İşin kolay kılalım
Sevelim sevillelim / Dünya kimseye kalmaz.

Eski Yunan'da Apollon Tapınağının alınlığında yazılı olan "Know Thyself" (Kendini bil) ifadesi ve filozof Thales'e göre de dünyanın en zor işi olan "kendini bilmek" Yunus Emre'de varlık amacını özümsemek ve kendini geliştirmek anlamındadır. Bu sözlerde, dünyada en önemli bilginin, kişinin kendini bilmesi olduğunu vurgulanır. Kişi kendini bilmez ve geli-

tiremezse okumasının ve bilgi edinmesinin bir anlamı yoktur. Okul bahçemizdeki anıta yazılı ikinci şiir de şöyledir:

İlim ilim bilmektir / İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin / Ya nice okumaktır.

Hayatımda sanırım ilk ezberlediğim dizelerdi bunlar. İlk zamanlarda derin anlamlarını keşfedemesem de bu iki şiir hayatımın her döneminde beni yönlendirdi. Karşıma çıkan iyi ve kötü olayları soğukkanlılıkla karşılama, onlara tepki verme ve öğrenme sürecimde benim deniz fenerlerim oldu. Yaşadığım olaylardan ders çıkarabilmek ve hayattan bir şeyler öğrenebilme sürecinde Yunus Emre'nin tüm şiirlerine yansıttığı nefesin büyük etkisi oldu. Hayatı yaşarken öğrenebiliyor ve yeterince kendimizi tanıyorsak kendimizi de değiştirebiliyoruz. Yeter ki öğrenmeye ve yeniliğe açık olalım. Tabii bir de hayatı bizle kesişen insanlara dokunmak var. Önemli ve güzel olan ise onlara dokunabilmek, iyi anılar ve güzellikler biriktirip paylaşabilmek ve "ya bir iz ya bir söz" bırakabilmek Yunus'un üflediği nefes gibi:

Yunus Emre der hoca / Gerekse bin var hacca
Hepisinden eyice / Bir gönüle girmektir...

PİŞŞ PİŞŞŞŞ

Dünyaya geldiğimiz gün ciğerlerimize çaktığımız ilk nefesle hayatın canımızı yakabileceğini anlayan ve sonrasında annelerimizin pişş pişş diye uyuttuğu bizler acaba o son nefesi verirken gerçekten pişmiş olarak terk-i diyar edebilecek miyiz dünyadan? İşte her şey ilk nefes ve son nefes arasında geçen ömür dediğimiz süreyi nasıl geçirip algıladığımızla ilgili.

Muhtemelen her birimizin-az ya da çok-aklını meşgul eden, canını sıkan dertleri vardır ve sanırım içgüdüsel olarak hemen hepimiz onları bulmakta ustayızdır. Peki ya bir değişiklik yapsak, bu günlük ya da en azından şu anlık... Dönüp bir baksak kendimize ve 3 güzel şey bulsak anda var olan. Mesela arayabilecek bir aileniz varsa ya da birkaç arkadaşınız 1 puan. Şu an bir bardak çay ya da kahve hazırlayıp içebilecek iradeniz ve gücünüz varsa 1 puan daha. Ya da bir dinleyin bakalım etrafta patlayan bombalar, çılgınlıklar ve kaos var mı? Eğer yoksa ve rahatça dışarıya çıkıp gökyüzünü görebilecek özgürlüğünüz varsa 1 puan da buradan yazalım. Okuyabilen gözleriniz, dokunabilen elleriniz, duyabilen kulaklarınız için 1'er puan daha ekleyelim. Sonra derin bir nefes alıp, rahatça alabildiğimiz bu nefes için de bir puan ekleyelim. Farkında mısınız? Tüm aksilikler bir yana, şükredecek o kadar çok şeyimiz var ki. Fakat biz aksiliklere odaklandıkça ruhumuza duvarlar örüyor ve benliğimizi o duvarlara hapsediyoruz. Aynı şartlarda olduğu halde bizden daha mutlu olan insanlar varsa sanırım bizim keşfedemediğimiz bir şeyler biliyorlar. Sanırım adı da mutlu olabilme becerisi.

Mutlu olabilme becerisine sahip olan insanların ortak özelliği şartlar ne olursa olsun sahip olduklarının farkında ve daha kötüsünün de olabileceğinin bilincinde olmalarıyken, bu beceriden yoksun insanların ortak özelliği ise şartlar ne olursa olsun

“an”daki mevcut durumu görmezden gelip hep daha iyisine, daha fazlasına, daha güzeline daha... , daha...., daha.... sahip olma isteğidir sanırım.

Her şeyin dahası vardır. Hem daha azı hem de daha çoğu. Yalnız daha azına odaklananlar Polyanna gibi algılarken hayatı, daha çoğuna odaklanırlarsa huzursuz ve kendisiyle savaş halinde bir ömür geçirir gider. Kendisiyle savaşı bitmemiş insanlarsa başkalarına asla barış getiremezler. Mutlu olabilme becerisine sahip olanlar ise hem daha azın hem de daha çoğun bilincinde, bulunduğu anda mutlu olmayı başarırlar. Çok kafaya takmazlar mesela, “sağlık olsun” derler. Öyle çok da öfkelenmez, “canın sağ olsun” deyip geçerler. Tek ve gerçek sermayeleri aldıkları nefesleridir onların. Nefes aldıkça umutları vardır. Geleceğe müdahale edemeyeceklerini fakat alışkanlıklarını değiştirebileceklerini bilirler. Alışkanlıklar değişince geleceğin o yönde şekilleneceğini görürler. Güneşli bir havada küçücük bir gölgeyle yada bir bardak suyla, soğuk günlerdeyse omuzlarına attıkları bir şalla mutlu olmayı bilirler. Mutluluğun zekatının mutlu ederek verileceğinin farkındadırlar. Ne salt geçmiştedirler ne de gelecekte. İnsan demenin noksan demek olduğunu bilirler ve çok da anlam yüklemesler öyle her şeye. Her nefeste annelerimizin kulağımıza fısıldadığı gibi PİŞŞ PİŞŞ pişerler.

Sanırım herkes son nefesini verirken huzurlu olmak ister. Peki ya birazdan alacağımız nefesin son nefesimiz olmadığını biliyor muyuz? Kocaman bir Hayır! O zaman şimdi tam da olduğumuz yerde sahip olduklarımızı bir kez daha düşünelim ve bunun verdiği huzurla derin bir nefes alalım, bir nefes daha ve bir daha... Son nefese kadar bu bilinçle pişmeniz dileğiyle, hoşça kalın.

TEŞEKKÜRLER HAYATIMA

Bir verdim bir aldım. Bir nefeste yaşam buldum. Bir daha verdim bir daha aldım ama yine alabilecek miyim? Bilmiyorum! Kimse bilmiyor, bilemez de! Bulmaca gibi başladık yazıya. Evet! Biraz kafanız karıştı farkındayım. Peki, siz biliyor musunuz ellerinizden akıp giden şeyin ne olduğunu? Oturup bir düşünüyor musunuz? Onca üzüldüğüm, endişe ettiğim, yakındığım şeyler zamanımı alıp götürürken, gençliğimi alırken, verimli zamanlarımı alırken, hayatımı çalarken ben neden hala hayatımı aldığım her nefesimi onca şeye üzülmeye, kırılarak, küserek onları düşünerek geçiriyorum? Neden ben en güzel, en verimli zamanlarımı elimden hiçbir şey gelmeyecek olan geçmişte olan olaylara ya da insanların karakterine üzülmeye geçiriyorum? Değer mi? Ben söyleyeyim; değmez.

Bir düşünsek; aldığımız her nefeste yeni bir hayat var. Bize bahşedilen tertemiz bir sayfa. Her temiz havanın vücudumuza girmesinin pek çok faydası ve mesajı var aslında. Nefes aldığımız her an o kadar değerli o kadar önemli ki. O an bir daha geri

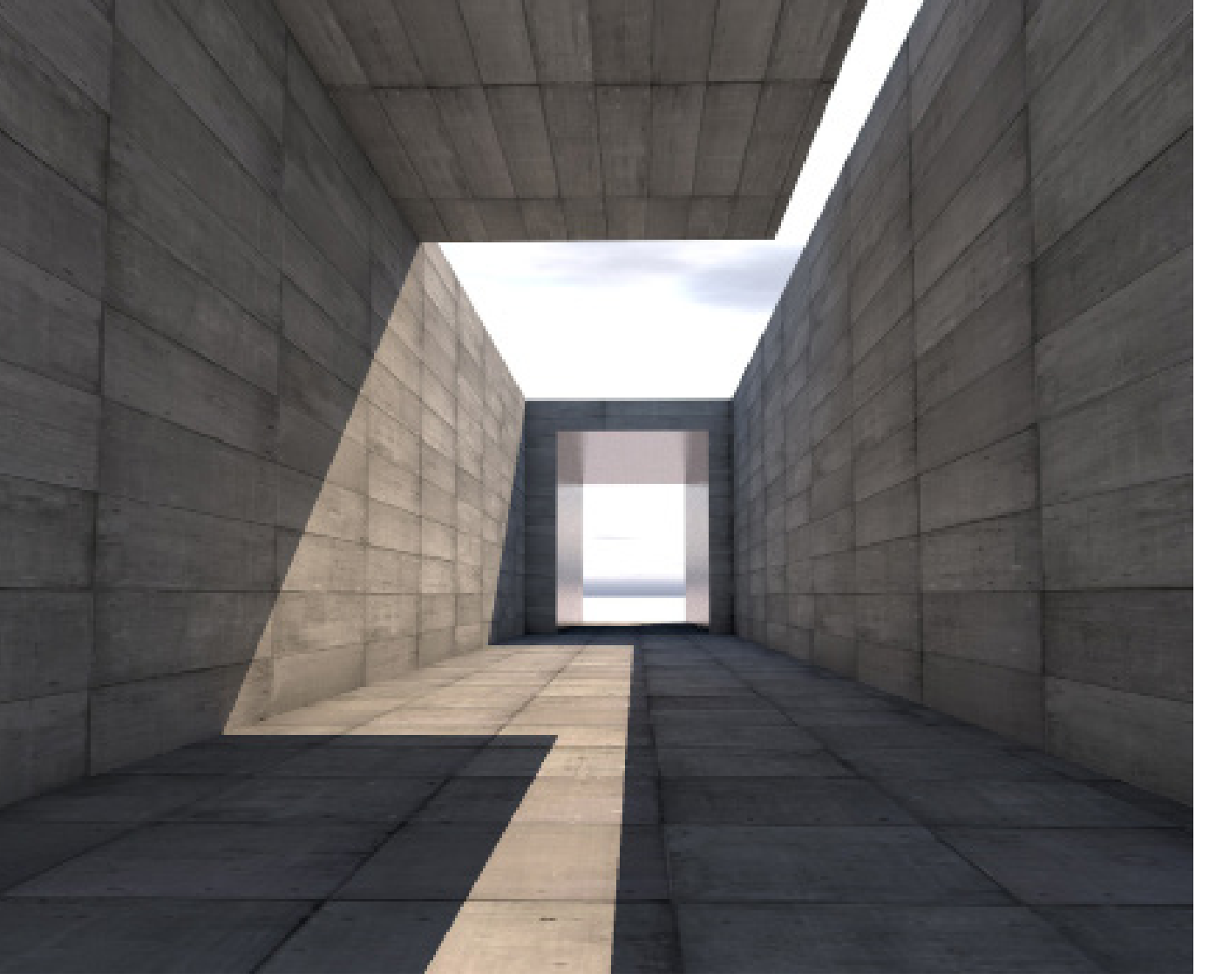
gelmeyecek. O nefesi aldın ve gitti. Sen gelecek için endişe ederken ya da geçmişte olanlar için ah vah ederken o nefes, o anlar elinden uçup gitti ve bir daha asla geri gelmeyecek. Sen, sana verilen şansını geçmişe üzülmeye değerlendirmeyi seçtin. Gelecekte ne olacağı hakkında en ufak bir bilgin olmamasına rağmen planlar yaparak geçirdin ya da gelecekte ne olacağını bilmediğin durumlar için stres olup kendini yiyip bitirdin. Yarın nefes alacağının, hayatta olacağının garantisini sana kim verdi? Neye güvenerek bu planları yaptın da anı kaçırmayı tercih ettin? Bu hayatı gerçekten ne nefes alanlar ne günü kurtarmaya bakanlar ne de yarına plan yapanlar yaşıyor. Bu hayatı gerçekten nefes alanlar, saniyeleri sayıp, saliselerde boğulanlar değil nefes aldığını hissedebilenler yaşıyor.

Oturup bunları düşünsek, bunlara kafa yorsak, bırak geçmişe üzülmeyi bir saniyenin bile kıymetini bilirdik. Hayatta nefes almaya devam ettiğim hiçbir anım geri gelmeyecek. Yaşamımı sürdürdüğüm her an çok kıymetli. Ben sıkılıyorum, zaman geçmiyor

demek yerine etrafımıza bir baksak. Çeşit çeşit kuşlar, ağaçlar, çiçekler... Türlerini bilmediğimiz veya ne işe yaradığını bile bilmediğimiz birçok canlı var. Bir merak etsek, araştırsak hem hayata daha anlamlı bakarız hem de sıkılmak kelimesini kullanmazdık. Yarım yarım nefesler değil de içimize doldura doldura dolu bir nefes alır yavaş yavaş verirdik. Yaşamın kıymetini bilir hayatta hala var olduğumuz için teşekkür ederdik. Hem kendi varlığımıza teşekkür eder hem de hala hayatta yanı başımızda bulunan sevdiğimizimizin bulunmasından mutlu olur, küçük şeyler yüzünden dünyayı başımıza yıkmazdık. Onlara kocaman sarılır, onlarla kaliteli vakitler geçirirdik. Bir elimizde telefonla annemizle ya da arkadaşımızla muhabbet etmek yerine onların gözlerinin içine bakarak, her mimliğini izleyerek uzun uzun muhabbetler ederdik. Şikayet etmekten vazgeçip artık teşekkür edelim. Olumsuzluklara odaklanmayı bir kenara itip bardağın dolu tarafına bakıp her anı en huzurlu şekilde geçirelim. Hadi o zaman şimdiye teşekkür edelim. Yaşamak

denilen şey ne geçmişte ne de gelecekte tam şu anda ve ellerimizden akıp gitmekte. Bulduğumuz ana odaklanıp tadını çıkaralım. İyi ki varım. Şu an alabildiğim tertemiz nefese teşekkürler. Bana sunulan yeni hayata teşekkürler. Hissedebildiğim her duyguya teşekkürler. Beni üzen ve büyüten herkese teşekkürler. Artık geçmiş, geçmişte kaldı ve ben şu ana, nefesime odaklanıyorum ve geçmişimde yaptığım her hataya teşekkür ederek onları oldukları yerde, geride bırakıyorum. Teşekkürler beni heyecanla bekleyen güzel geleceğime. Teşekkürler hayatımdaki herkese. Son ve en büyük teşekkürler nefesime, nefes olup bana hayat verdiği için. Bundan sonra kendime söz veriyorum. Daha az endişe edip, daha çok teşekkür edeceğim. Daha az homurdanıp, daha çok nefes alacağım. Daha az nefret edip, daha çok seveceğim ve en güzel şeyler hep benimle ve bizimle olacak. Aldığınız her nefesin derinden olması ve hayatınıza renk katması dileğiyle...

SON NEFES

Çaresizlik ve mücadele ruhunun aslında birbirinden ayrılmaz iki kavram olduğunu 1998 yılında acı bir olayla öğrendim. Çareler tükendi dediğimiz yerde, aslında yeniden başlama gücünün yüreğimizde ve aklımızda bir yerlerde saklı olduğunu gördüm. Yok canım öyle şey mi olur insan hiç mi düştüğü yerde bir müddet kalmaz diyorsanız yazının devamını okuyun sonra konuşalım. Bu olayda yaşadıklarımı, hissettiklerimi ve çaresizliğimi bir sinema filminden sonra tekrar hatırlamıştım. Bakalım neler olmuş, neler yaşanmış.

Son kareleri beklemeden çıkmak için kalktım. Perde de o cümle belirdi. “Geride kalanlar için...” evet o bendim işte. Geride kalan. Yaşlar yanaklarımdan süzülürken yanı başımda yine tanıdık bir his, yalnızlık vardı. Salondaki ve alışveriş merkezindeki kalabalığı yarıp kendimi dışarı attım. Derin bir NEFES aldıktan sonra telefona sarılıp bir başka geride kalan Ali’yi aradım. Hoşbeşten sonra sitem etti. “Gelme-

din bu yaz çilek zamanı. Bekledik ailecek.” On yedi yıldır hiç irtibatımız kesilmedi. Düğününe gidemedim ama evine hayırlı olsun, oğlunun doğumuna gittim. Her yıl çilek vakti dağlarda yine görüştük. Keles’in bir dağ köyünden eşi ile birlikte on dakikalığına da olsa düğününe geldi. Ali takımın bixicisiydi. Anadolu’nun en yiğit, en dürüst, en mert delikanlılarından birisiydi. Tıpkı diğer arkadaşları gibi. Sıfır noktasından zaman zaman da ötesine gidip gelen ama yine de geride kalanlardık işte. Oralarda bıraktıklarımız da oldu. Alıp getirebildiklerimiz de. Yanımızda kalansa büyük bir yalnızlık hissinden başka bir şey değildi. Vatan borcu namus borcuydu ödedik. Derin izler kalmadı desem yalan olur. Yalan deyince bakın aklıma neler geldi. Dağlıca Türkiye’nin hemen hemen en meşhur yerlerinden birdir. Bilmeyen daha doğrusu adını duymayan var mıdır? Pek sanmıyorum. Gerçi çıkarsa da şaşırmam. İşte o Dağlıca Karakoluna oldukça zorlu bir intikal-

den sonra tam ulaşmıştık ki daha sırt çantalarını yere koymadan kara haber ulaştı tüm birliğe. Bir helikopterimiz kaybolmuştu. Az önce döndüğümüz Kuzey Irak'ta. Haber alınamıyordu, ulaşlamıyordu. Derin sessizliği bugün gibi hatırlıyorum. Peşi sıra sorular yorumlar geldi.

Yere bırakmadığımız sırt çantalarımız yeniden ikmal edilip sınır ötesine dönüş için hazır hale getirildi. Geçen süre zarfında hala haber yoktu helikopterden ve içindekilerden. O Allah'ın bile unuttuğu yerde yorgun, kızgın ve hırs dolu bekliyorduk. Hava kararmaya yüz tutarken bizler üç bin rakımlı, Bizans surları kadar dik tepeye tırmanmaya başlamıştık bile. Ama hala bir haber yoktu. Belirsizlikler yavaş yavaş aydınlanıyordu gerçi ama bir haber yoktu işte. Helikopterde Hakkâri Dağ Komando Tugayından bir tim vardı, bir de itirafçı PKK'lı kadın terörist. Fısıltı gazetesinden Eğirdir'den devre arkadaşımızın da helikopterde olduğunu öğrenmiştik. On beş gün önce Yüksekova'da helalleşip ayrıldığımız arkadaşımız şimdi birkaç saat önce geçip geldiğimiz vadilerden birinin dibindeydi. Bizlerse o yüce dağların kuzey yüzünde onlara biran önce ulaşabilmenin hır-sı ile tırmanıyorduk zirveye doğru. Ama geçen her dakikanın aleyhimize işlediğini ve samanlıkta iğne aramaktan farksız bir görevle karşı karşıya olduğumuzu bilerek tırmanıyorduk. Gecenin karanlığının içinde bizim onlara ulaşmamızı bekleyen kınalı kuzular vardı. Allaha dualar ediyor olmalıydılar. Peşlerindekiilerden önce onlara ulaşabilmemiz için. Bizlerse daha nereye gitmemiz gerektiğini bile bilmeden yollara düşmüş bedenimizi ve dağları saran soğuğu gönlümüzde ki bir tutam umudu yakarak ısıtmaya çalışıyorduk.

Dağlarda geçen on beş günün yorgunluğu kaybolmuştu. Tırmanıyordu analarının kınalı kuzuları, hiç tanışmadıkları kardeşlerine, can yoldaşlarına biran önce ulaşmak umuduyla tırmanıyorlardı, tırmanıyorlarduk. Ta ki o anaların bağına ateş, gözüne yaş düşüren haber gelene kadar. Acı haber tez duyulur derler ya çok doğruymuş. O gece öğrendim ki gecenin ve düşmanın insafı yokmuş. Yarı yolda geldi haber. Pilotları vurmuşlar önce. Nasıl olur demeyin kahrolası tepeleri görmediniz zira. Kader gibi, alın yazısı gibi yüksek tepeleri görmediniz. Yaralı olanı parçalanmadan indirmiş son NEFES'in de helikopteri yere. Bir uzman çavuş atlamayı başarmış düşmeden az önce, saklanmış çalıkların arasına. Onun ifadesi, benim bir parça katkı yok bundan gayrısında. Öyle uzun uzadıya da değil zaten anlatılanlar. Takip etmişler helikopteri. İndiği yerde son mermiye kadar çarpışmış sağ kurtulan kınalı

kuzular. Tam da onlardan beklendiği gibi. Sonra ne mi olmuş; gece çökmüş helikopterin üstüne. Sizler rahat uyuyun, TV de ahlaksızlığın, soysuzluğun, namussuzluğun kralının damarlarımıza yavaş yavaş zerk edildiği dizilere reyting rekorları kırdırın diye gece çökmüş helikopterin üstüne. İşte çaresizliğin ne demek olduğunu o gece anladım. Öyle böyle değil ama adam gibi çaresizliğin ne demek olduğunu tüm Dağlıca anladı. Onun için kim bana çok çaresizim dese gülüp geçiyorum. Çarenin tükendiği, mücadele ruhunun bitmediği yeri gördüğümde olsa gerek. Derin bir NEFES alıp yeniden ayağa kalkmayı çok acı bir deneyimle öğrendiğim o gece. Dağlıca'da üç gün daha kaldık. Hava şartları müsaade etmedi dönmemize. Televizyonda haberleri seyrettik. Bir TV kanalının ana haber sunucusu aslını astarını araştırmadan düşen helikopterimizde Bolu Tugayının personeli olduğunu söyledi gözümüzün içine baka baka. İsim vermeden rütbeleriyle saydı personeli. Evlerimize düşen ateşi varın siz düşünün. Tanrı müsaade edip Şemdinli'ye dönünce ulaştık sevdiğimize lakin ne çare. Annem hala o gecenin izlerini taşıyor. Babam belli etmiyor elbet serde erkeklik var. Ben o günden sonra bu ana haber sunucusu çıkınca ekrana tebessüm edip kanal değiştiriyordum. Hatta artık televizyonda izlemiyorum. Bu kafayla bana ne anlatabilirler neye inandırabilirler ki. Bu yüzden o kara kutudan evlerinize giren adamların her söylediğine inanmayın. Tanrı'nın sizlere bahşettiği en büyük lütuf olan aklınızı kullanın. Okuyun, öğrenin, düşünün. Gerçeği mutlaka bulursunuz. Nefes aldığınız sürece elbette çareyi de. Yeter ki mücadeleyi bırakmayın. Tepkisiz kalmayın hayata, sağlıklı kalın. 16.12.2015 Zafer

Haftanın şiiri;

ÖZLEM

Dağları özledim desem inanır mısın?
İnanır mısın alacakaranlık saatleri özledim desem.
Mayın korkusunu, barut kokusunu
Ve bilmem kaç bin küsur metrede iliklerimize işleyen
Soğuğu özledim desem inanır mısın?
Ateş yakmak için iple çekilen sabahı
Ve yakılan ateşte kızartılan bayat ekmeği,
Üzerine sürülen tereyağı, serpilen tuzu,
Kola kutusunda demlenen çayı ve pet şişenin
Dibinden bardağı özledim desem inanır mısın?
Özledim desem ayaz gecelerde sırt sırta verip
Yattığımız mevzii inanır mısın?
Ve biliyor musun dağlarda denizler gibiymiş
Bağımlılık yapıyor insanda.
Dostluğunda denizler, dağlar gibiymiş inanır mısın?

YOLCULUK

Puslu bir pazar sabahına uyandı. Gıcırdayan yatağından kalktı ve pencereye doğru yöneldi. Gökyüzünü ele geçiren kara bulutlara, sitem edercesine baktı. İçini bürüyen hüznün ve bunalmışlığın altında ezilirken geçen yaşlarını ve hayatını düşündü. Geçmişine bir yolculuktu bu. Kendini hayatın kargaşasında, hep bir yerlere yetişmeye çalışırken hatırlıyordu; alelacele, apar topar... Ne olduğunu, kim olduğunu unutmak istercesine bir koşturmaca. Yürür, koşar, çabalar; ancak asla durup sakinleşmez, kendini, kim olduğunu unutturan bir temponun içinde buluverirdi. Sanki kaçarcasına bir koşturmacaydı bu. Nasıl bir insan olduğunu unutturan ve hayallerini ardında bıraktığı bir koşturmaca. Durmak, sakin kalmak, beklemek, nefes alabilmek... Bunlar onun için vakit kaybından başka bir şey değildi.

Yaşlanmıştı, hayatın ritmine ayak uyduramıyordu. Geçmişte verdiği mücadelelerin altında eziliyor gibiydi. İçine dönüp kendiyi yüzleşebilmek en zor şeydi ona göre. İçindeki derinliklerde boğulmaktan öyle korkuyordu ki bu yüzden de hayatın durmak bilmeyen ritmine ayak uydurmuştu. Durup nefes alacak zaman bırakmamıştı kendine. Genç yılların-

da yalnız kalmak hep korkutmuştu onu. Başkalarının açtığı yollardan gitmiş ve kendisi için bir anlamı olmayan bu koşturmacaya sorgulamaksızın devam etmişti. Bu sayede kendinden uzaklaşabiliyordu ve derinlerde kendini suçlayan seslerin bir nebze olsun sesini kısabiliyordu. Geç de olsa, uçsuz bucaksız yollarda kaybolan kendini bulabilmek istiyordu. Artık hayatı, geçmiş ve geleceğin kısılcından çıkarıp o anı içine çekerek yaşamak istiyordu. Sadece kalbinin ve nefes alışverişinin sesine odaklanmak ve kendine misafir olmaktı isteği.

“Nefes al ve kendine gel” ne doğru bir cümle. Nefes alabilmek ve onun vücudumuzda izlediği seyahatin farkında olabilmek ne kadar değerli. Hayatın bitmek bilmeyen koşturmacasında kendimize geldiğimiz, bizi bize hatırlatan, yaşadığımızı hissettiren yegane armağan; durmak ve nefes almak. Nefes alabiliyorsak hala hayattayız ve her şey mümkün. Keşkelerin, pişmanlıkların, yaşanmamışlıkların yerini bir nefes alsın. Her şeye rağmen geçmişini unutturan derin bir nefes alsın. Güzel bir gelecek umuduyla dolduralım yerini.

ÖMÜR BİR NEFES DERİNDEN

“Nefes almak değildir yaşamak
Düşünmek ve hissetmektir yaşamak.
Sen gülmeden geçen günlere acı.
Dönme dolap iner çıkar arkadaş.”

Çocukken dilimden düşmezdi Ali Kocatepe'nin Dönme Dolap şarkısı. İçindeki mecazları ve benzetmeleri pek anlamazdım. Sanırım daha çok müziğini severdim. Bir de filmlerde gördüğüm, merak ettiğim ama yaşadığımız küçük kentte asla göremeyeceğim ve bence dünyanın harikalarından biri olan dönme dolabını. Meğer büyükler içinmiş şarkı. Boşuna yaşama diyormuş; düşün, hisset, sabret, günü de yaşa ama... Ne zaman büyüdüm bilmiyorum ama büyüyünce anladım aslında şarkının sözlerini. Cahit Sıtkı'nın yaşına gelmeden çok önce, Kuleli son sınıftayken. Daha bir gün önce birlikte olduğumuz sıra ve ranza arkadaşım Nusret'in babasının cenazesine giderken bir kaza geçirdiğini, birlikte defnedileceklerini öğrenince anladım ilk kez. Birkaç hafta sonra da sırasını ve dolabını boşaltma görevi bana verince, sessizce ama hüngür hüngür ağlarken... Sonra

defalarca anladım şarkının sözlerini; kaybettikçe onca yakınımı, sevdiğimi, eşimi, dostumu, öğrencimi... Sonra defalarca unuttum. Sonra gene hatırladım ve gene unuttum. Unutmadığım tek şey vardı, nefes almak; çünkü kendiliğindendi o.

Canlıların doğasında var; kendi nefes alıp vermen devam ettiği sürece katlanırsın her şeye. Bilirsin ki son nefesi verip bir daha alamamak kaçınılmazdır. Yaşar gidersin işte. “Zaten hep nefes alabilen kim var ki şu cihanda” dersin. Zaten bunu kafaya çok takmanın da pek iyi olmadığını kendin anlamazsan, ya başkaları ya da hayat öğretir defalarca. Sonsuza kadar nefes alamaz ve veremezsin; ancak ihtiyacın kadar ve mümkün olduğunca alabilirsin. Daha fazlasını almaya ya da vermeye çalışmak beyhudedir. Hem çok zordur hem de çok yorar ve yıpratır. Durman şart değil elbette ama biraz yaşarlarsan eğer, ruhun sana yetişsin diye düşünecek zamanın olur. Hayatın sırrının, aslında başka şeyleri de dengeli ve hakkaniyetli bir şekilde alıp vermekte olduğunu kavrarısın. Herkese nasip olmayan bir

kavrayıştır bu. Ne hikmetse, olanlara da faydası olmayabilir. Aldığının sana faydasının olması gerekir. Üstelik onu mutlaka geri vermen de gerekir. Vermelisin ki tekrar alabilesin. Her zaman alan olamazsın; hep veren olman da mümkün ve akıl karı değildir. Dedim ya! Bir denge meselesidir aslında bu. Yani al gülüm, ver gülüm işidir. Vermezsen alamazsın; almazsan veremezsin. Hayat boyu süren bir iştir bu. Hayat sahnesine çıkarken ilk yaptığın şeydir nefes almak. Sen ağlayarak çıkarken sahneye insanlar gülüyorsa şanslısın demektir bu. İstenen birisin anlamına gelir. “Buna kim bakacak şimdi” demişler. “Şimdi zamanı mıydı” dememişler. “Kazara oldu” dememişler. Cinsiyetini kafaya takmamışlar. İstenensin! Büyük nimettir bu. Sen de bilirsin ki cinsiyetini, derinin, gözünün, saçının rengini, boyunu posunu, aileni, akrabalarını, dilini, dinini, kültürünü ve daha nicesini seçemezsin. Onlar üstüne giydirilmiş olur sen doğmadan ve doğduktan sonra. Daha sonra başka kimlikler de verirler sana. Sanırsın ki sen sadece sana verilen ve giydirilen o kimliklerden ibaretsin ve merkezindesin evrenin, sanırsın ki sadece sen nefes alabiliyorsun diye dönüyor dünya. Senin gibi olmayanlar yani ötekiler sıkıntı verir sana. Hayat sahnesinde birçok rolün olur. Çok nadiren kendini oynayabilirsin; çoğu

kez sana biçilen rollerden hoşlanmazsın. Gene de o rolleri istemeye istemeye oynarsın. Kendini hep başrol oyuncusu gibi görsen de o ufak tefek rolleri oynarken son nefes zamanı geliverir ve perde kapanmadan bitiverir rolün. Sanki gölge bile olmamışsın gibi gittiğin fark edilmez çoğu kez. Alkış da olmaz, ağlayanlar da belki. Pek de kötü değildir bu aslında. Sadece senin rolün bittiği için sevinmiyorsa insanlar; demek ki boşuna alınmış nefeslerle dolu ve boşuna yaşanmış bir ömür değil seninki. İzin küçük de olsa, kötü olmamış demek ki. Ne mutlu sana! Hep alamazsın dedik ya! Var olmaya devam etmek için aldığını vermen gerekir mutlaka. Aldığın havada oksijen, azot ve başka başka gazlar var. İnsansın ya! Her zaman ihtiyacından fazlasını alırsın, faydasını gözetmeden ve hiçbir bedel ödmeden. Oysa ihtiyacın sadece oksijendir. Birisi “kardeşim benim azota ihtiyacım var; senden biraz alabilir miyim” dese hemen çatılır kaşların. O kullanmadığın azot senin için en değerli şey olur bir den. O anda versen bile her zaman azotunu başkasına veren, hem de karşılıksız olarak veren kişi olmak zamanla zor gelmeye başlar. “Vermeden almak Allah’a mahsustur” der, kibirlenirsin. Veren olarak kendini değerli, önemli, üstün ve vazgeçilmez görürsün; aslında sahip olmadığın bir şeyin sahibi olduğun-

nu düşünmek zevk verir sana. “Ben var ya, ben...” diyebilmek insanın en büyük zaaf ve ihtiyaçlarından biridir çünkü. İnsanın “ben hali” derler buna. Oysa doğada ve gerçek hayatta hep almak ve hep vermek yoktur. Dedik ya işin sırrı al gülüm, ver gülüm dengesinde. Başkasına da ait olanı vermezsen daima alamazsın. Karşılık bekleyerek verirsen de alacağın çok az olur.

İnsan bazen aldığı son nefesi olduğunu bilemeden veriverir ciğerlerindeki havayı. Kimi insan böyle olsun ister; sürünmeden ve başkalarını da süründürmeden son nefesini vermek ister. Kendisinin bile haberi olmasın ister. Kimileri de bu kaçınılmaz sonun ne zaman geleceğini mutlaka bilmek ister. Öyle ya bitmeyen işler, sorumluluklar, yaşanmamışlıklar, pişmanlıklar, ahhhh keşkeler... Ve daha birçok şey vardır biraz daha nefes almamızı gerektiren. Her son nefes bir şeyleri yarım, birilerini yalnız bırakmaktır zaten. Hep ‘uzakta olsun’ dur. Hep çok erkendir. Hep ‘Allah gecinden versin’ dir.

Artık son nefesi alıp bir sonrakini alamayacağın günün çok yakında olduğunu öğrensen ne yapardın? Hemen aklına yıllardır ezberinde olan, hep cüzdanında taşıdığın, sevdiklerine armağan ettiğin ama gene de kıymetini bilemediğin ve bir türlü hayatına indirgeyemediğin o unutulmaz “Sevgilerde” şiiri mi gelir Behçet Necatigil’in? “Sevgileri, yarınlara bıraktınız/ Çekingen, tutuk, saygılı...”

Nefes denince bu aralar benim aklıma Paul Kalanithi’nin “Son Nefes Havaya Karışmadan” isimli kitabı

geliyor. Hani şu ömrünün ortasındayken kanser olan ve birkaç ay içinde de son nefesinin havaya karışacağını öğrenen Doktor Paul Kalanithi’nin kendi öyküsünü anlattığı, ilham ve bilgelik dolu kitabı.

Bir de üniversite öğrencilik yıllarımda ki rol modelim, Cenap Abi geliyor aklıma; son salgında kaybettiğimiz yüzlerce sağlık görevlisinden biri olan müzisyen, mucit ve hep başkaları için nefes alan Doktor Cenap Çevli...

Musa Eroğlu aklıma gelmiyor; çünkü o hep aklımda yüreğime işleyen türküsüyle:

“Geçtim dünya üzerinden
Ömür bir nefes derinden
Bak feleğin çemberinden
Yolun sonu görünüyor.”

Madem ki yolun sonu görünüyor ve bir nefes daha az ya da çok alma imkanımız yok; madem ki bitecek aldığımız nefesler ve karışacak son nefesimiz havaya, aldığımız nefesler, verdiğimiz nefesler şifa olsun hem bize hem de dokunduğumuz insana, hayvana, bitkiye, suya, dağa, taşta, buluta... Madem ki sadece küçücük bir parçasıyız kocaman bir bütünü, öyleyse var edelim bütünü var olurken kendimiz. Uzatalım ve birleştirelim ellerimizi hep birlikte var olmak ve var edebilmek için. Yolun sonuna gelmeden, son nefes havaya karışmadan ve bütünlü buluşmadan...

İNSAN: TEK BİR NEFES

Kapının önünden dolmuşa binmemle otogarda inmem on dakika sürmüştü. Bavulumu bagaja bıraktım, biletimi kestirmek için yazıhaneye gittim. Sıra beklerken telefonum çaldı. Açtım, halamdı arayan; “Halacım geri dön, dedeni kaybettik.” dedi ve kapattı telefonu. Ben de kapattım, telefonu çantama koydum. Sıramın gelmesini bekledim. Biletimi açığa aldırardım, bavulumu geri aldım, gelirken bindiğim dolmuşa bidim ve eve geri döndüm. Aylardır iki büklüm uyumaya çalışan dedem, minare boyuyla uzanmış rahatça yatıyordu. Ona bir baktım, nihayet vuslatı yaşamıştı ve ondan mutlusu yoktu o an. Babaannem benim yaşımdan daha uzun bir ömrü paylaştığı yol arkadaşını kaybetmenin verdiği acıyla son nefesini anlattı dedemin: “Aldığı nefesi kuş gibi hafifçe verdi. Bir baktım, geri kalkmıyordu göğsü.” dedi. Kalbimi nefesin kuşluk vaktinde bıraktım o an. İnsanın hayatı tek bir andı aslında, o da içinde bulunduğu an. Dün, bugün ve yarına yayılacak kadar uzun değil ömür, tek bir an; o kuş nefesi kadar işte. Nefis bir nefes alımı kadar. Bize hediye edilen nefes

kadar. Almamız kadar vermemizin de kıymetli olduğu bir nefes süresi kadar. Peki bütün mesele nefes almak mı? Hayır, değil. Eğer öyle olsaydı aldığım nefesi tutar, bir daha da bırakmazdım. Duruyor mu peki koyduğum yerde, ne mümkün! Miadını doldurduğu an özgürlüğüne koşuyor, bozkırlarda dörtlüye koşan taylar misâli. Durdurabilene aşk olsun! O hâlde almak kadar vermek de mühim mesele. Aldığı nefesi tutamayan, verdiği de geri alacağına garantisi olmayan insanoğlu, bu ne acziyet! Gözüyle görmediği, kulağıyla duymadığı bir nefesin bile kontrolünü elinde tutamayan, nisyan ile malul olan insan, nereye gidiyorsun? Üç kıta, yedi düvele hükmeden Koca Süleyman değil miydi bir nefeslik sıhhati cihan devletine değişmeyen? Nefese yeni bir pencere açıyor adeta: bir nefes sıhhat! Alırken binbir zahmet, verirken türlü cefalarla değil sadece bir nefeslik sıhate talip oluyor. Yani hayat tek bir an ve o da bu an ise sıhhatli olsun, der gibi! Anlamsız, boş, kokuşmuş ve manâdan uzak koca bir ömürden ziyâde madde ve manâsı yerini bulmuş, tadından yenmez olan bir an

aranır olmuş. Belki de bu yüzden dönüp dönüp geriye baktığımızda zamanın nasıl geçtiğine anlam veremeyişimiz. “Ne ara yaşandı bitti o kadar şey?” diye kendimizi sorguladığımız yerde cevaplarımızın kifayetsiz kalışı. Her şey yaşanır, bir iz bırakır ve izlerle dolu bir hayat kalır elimizde. Dönüp bu izlere baktığımızda pek çok an varmış gibi gelir bize. Sonra bir daha dönüp bakınca bu izlerin de birleşip tek bir andan ibaret olduğuna şahitlik ederiz. Bunu akılla idrâk etmek çok da mümkün olmaz. Bu kadar çok parçanın toplamının yine tek bir bütünde birlenmesine akıl sır ermez. İşte tam da bu anda, yeni bir ‘an’ kapısı açılır. Algısı ve boyutu tam olarak bilinmeyen bir zaman parçası. Yıllarca bu ânın tanımlanmasına kafa yoran insanoglu bir türlü tarifini bulamaz. Elindekileri kullanarak açıklamaya çalışır da yine içine sindiremez. Zira o an, kimine göre göz açıp kapayana kadar geçerken kimine göre bir nefesten ibarettir. Bazıları tüm hayatının film şeridi gibi gözünün önünden geçtiğini anlatırken bazıları da bitmeyecekmiş gibi geldiğini söyler üstüne basa basa. Sonra oturup

düşünmeye başlar insan, hangisi doğru peki? Sorular kıymetlidir de cevaplarıdır onları anlamlı kılan. Şâirin dediği gibi “Sormaz ki bilsin, sorsa bilir. Bilmez ki sorsun, bilse sorar” (Sadi-i Şirazî). Her bir ifade ayrı bir doğru olarak peydâ oluverir. Nasıl yapmalı, ne demeli, nasıl tarif etmeli? İnsanın içinde bulunduğu evrende zamanın en küçük parçası olan ânı tanımlaması imkân sınırlarını zorlarken Einstein, ‘zamanı dördüncü boyut olarak tanımlar. Edwin Abbott’un satırlarında ise insanın üç boyutlu evrende yer aldığını ve dördüncü boyut evrenine vakıf olmadığını okursunuz. Bir üst evrenden alttakine bakınca gördüğünüz tek bir nokta ya da çizgiden ibarettir! O hâlde biz zamanı göremezken, onun gözünde bir noktayızdır sadece. Beşinci boyuttan bakıldığında ise zaman bir nokta oluverir. İşte ömrün tek bir ‘an’ olması da o noktaya isabet eder aslında. Velhâsıl, ömür bir an, an bir zaman, zaman bir nokta, nokta bir insan ve insan da bir nefesten ibarettir...

UNUTKANLIK

Balkona çıktığımda, burnuma uzun zamandır koklamadığım bir koku dolmuştu. Bana çocukluğumun mandalina kabuklu, kestaneli, geceleri kısa geçmişi hatırlatmıştı. Kömür kokuyordu dışarıda, evler doğalgazla ısınalı beri unutmuşum bazı evlerin hâlâ sobalı olduğunu, bazı insanların hâlâ kömür yakıtını ve bazı evlerde hâlâ karbonmonoksit zehirlenmesi yaşanabildiğini...

Sonra unuttuklarımı tek tek aklıma getirmeye başladım burnuma gelen kokuyla, daha doğrusu başardım. Hatırladığım için mutlu muydum, unutmakla iyi mi etmişim? Bakalım.

Mesela; hâlâ haftada bir eşini, kardeşini, çocuğunu ziyarete gidenler vardı cezaevlerinde. Belki on tane güvenlik aletinden geçip, insani olmayan bir şekilde üstü başı aranan, üstünde tek bir metal olmadan bu hakkı kazanmaya çalışan, şehrin ücra bir köyünde, ocakta teri akarak yaptığı gözlemleri sevdiği insana ancak çökeleşine kadar incelendikten sonra verebilen insanlar vardı. Bir camın iki tarafında ki iki çift gözün telefonu tutan ellerle değil, gözbebekleriyle konuştuğunu da unutmuşum. O camlar ardından buram buram özlem kokusu aldıklarını, burun direklerinin her seferinde daha fazla sızladığını ve gözyaşlarının ciğerlerine daha çok baskı yaptığını da unutmuşum. Muasır medeniyetler seviyesine çıkmayı beklerken, yerin dibindeki koşulların, yani bundan dört yüz yıl önce mikroskopta gözlemlenen hücreye adını veren tek kişilik

odalarda, medeni ve adil olmamız gereken dönemde suçsuz, günahsız insanların çürümeye yüz tuttuğu da hafızamdan çıkmış!

Babamı kanser illetinden kaybettiğim ilk zamanlarda, derste öğrencilerime kanser olayını anlatırken yutkunup birkaç saniye düşündükten sonra sesimin titremesine mani olmak için kanser hücrelerinin vücutla savaşını kahramanlık destanı şeklinde anlatmaya çalıştığımı da unutmuşum. O gideli dört yıl olacak. Bunu fark ettikten sonra kanser olan tek insan babam sanıp şu an hastanelerde serum serum, şişlerce kemoterapi ilaçlarını alan, hastaneden eve geldiğinin hemen ertesinde bedeninin ilaçlara tepkisini kovalarca kusmukla atmaya çalışan, yanında gözü yaşlı sevdikleri olan ve artlarında gözü yaşlı sevdiklerini bırakan; beşinde de seksen beşinde de olsa gözünün önünde eriyip gitmesi yürek dağlayan insanların hâlâ var olduğunu da unutmuşum.

Çocuğum olup da gözünün içine bakıp her istediğini yapmaya çalışırken sokakta mendil satan, dilendirilen, okula gönderilmeyip kocaman çöp arabalarının altında ezilerek ve kirin içinde çatlayarak buz gibi olmuş ellerinin öpülesi olduğunu ya da babası yaşındaki adama satılan, gittiği yerde tek işlevi kendisi gibi çocuklar doğurmak olan ve kuru ekmeğe bulsa razı olan, zamanından önce yetişkin olan çocukların varlığını da unutmuşum. Evdeki çocuğun yediği yemediği, sevdiği sevmediği önün-

deyken, ‘sen bana bunu almıyorsun’ diye serzenişte bulunabilirken, daha yedi yaşında kocaman adam ve kadın olmak zorunda kalan; kendini, evini, hayvanını gütmek zorunda kalan ve asla ‘ben bunu yemem’ şımarıklığını gösteremeyen çocukların da varlığını unutmuşum.

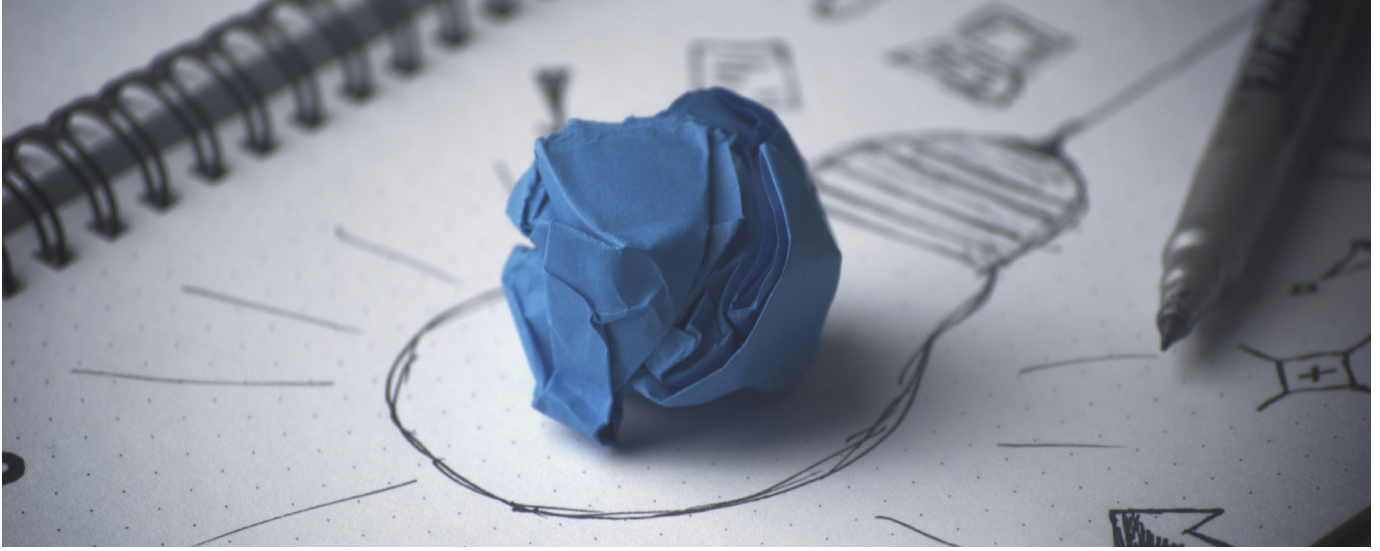
Okunası şiirler, yazılar, hikâyeler yazmaya başladığımda, bedeninin herhangi bir yerindeki Allah vergisi ya da hayat zorlaması bir engelle yaşamak zorunda kalıp yazamayan ya da yazabilse bile bunları sadece defteriyle paylaşıp ancak kendisi okuyabilen, ne teknolojinin, ne de ekonominin nimetlerinden yararlanamadığı için yazılarını o meşhur geniş kitlelere ulaştıramayan insanları da unutmuşum. Tek meziyeti zengin bir sunucunun eski karısı olmak olan edebiyatı kıt insanların bile yüz binler satabildiği bir ülkede, imkân ve şerait hep namüsaît olduğu için yitip giden ve cümleleri, besteleri, heykelleri, resimleri topraktaki madde döngüsüne katılmak zorunda olan insanların varlığını da unutmuşum.

Ömrümün ikinci baharına denk gelen yaşlarımda bana ve kendine ilkbaharı ve gerçek aşkı yaşatacak bir suç ortağı bulduğumda, tek günahı sevmek olan kadınların sevgilileri tarafından şeklini bile zikredemeyeceğim şekillerde, birkaç dakika ya da saat içinde hayatlarından koparıldığını da unutmmuşum. Onu istemediği hatta tanımadığı halde, kendini kadının sahibi hissedebilen bir sapığın önce kadınlığını, sonra hayallerini ve hayatını tecavüz

yoluyla yok edip de sonra da ‘beni tahrik etti’ diyebilmediğini, daha da kötüsü tecavüzcüsünün ‘onunla evlenebilirim’ teveccühünü görmezden gelemeyen adalet yetkilileri ve cahil kız taraflarının kadını yok sayarak ‘tarafların evlendirilmelerine’ kararının verildiğini de unutmuşum. Hatta bunlara hiç gerek kalmadan, sırf ağabeyi bir kızı sevip kaçırdı diye herkesin bu duruma razı olabilmesi amacıyla, kızın ağabeyi ya da erkek kardeşiyle ömür geçirmek ve altına yatmak zorunda kalan kalbi güzel, kaderi acı kadınların olduğunu da unutmuşum.

Sonra yani ikinci baharım; kendine göre sebep ve bahanelerle, çok sevdiği, hatta bazı anlarda taparcasına sevdiğini söylediği halde, kadere razı gelip sorumluluklarıyla ilgili kafasında bir ışık yandığı için ve ‘ya varsın hep benimle olmalısın ya da yoksun’ dediğim anda, boğazında düğümler, hıçkırıklar, beni bırakıp gittiğinde, onun benim nefesim olduğunu da unutmuşum. Meğer ben onunla yaşayabiliyordum, bedenimin gizlerinde. Meğer ciğerlerime nefes diye dolan da oymuş damarlarımdan geçen de. Kanımın her bir hücreme dağıttığı da oymuş metabolizmama enerji olan da. Yemeden içmeden durabilirmişim de onu içime çekmeden tek bir adım atamazmışım yarına. O dünümün adıymış, bugünümü varlığı ile oyalayan; ama asla yarınım olamazmış. O gitmiş; ben tıkanmışım, boğulmuşum, tükenmişim.

Ben ona ‘NEFESİM’ demişim, o beni nefessiz bırakmış.

İMAJİNASYON

Hayatta kalabilmek için yarattığını oynayan ve uyanmaya korkan aciz insanlar tanıdınız mı? Eğer hayatınızda hiç içiniz acıyacak, gözleriniz dolacak kadar derin nefes almadıysanız ya bunu henüz öğrenememiş olacak kadar şanslısınızdır ya da kendinizi kandırarak kadar güçsüz. Ve elbet sonunda içinizdeki gerçekliği kandırıp gömmeye çalıştığınız acılar nefesiniz kesilene kadar sizi sıkıp sarılacaktır. Ulaşmak istediğiniz ışığın önündeki buluta dönüşmeye yüz tutmuş birtakım şeyler dostunuz olacaktır bulutun arkası kapkaranlık olana kadar. Gerçekten uyanmak istiyorsanız, ışığınızı söndürmeyi bırakın ve şimdi derin bir nefes alıp düşünün. İçinizi saran acının sahibi, hayal dünyanızdan ve kurduklarınızı yaşamaktan sizi kurtarmış olan alacağınız nefes, sizleri bu hayata tutan en temel şeydir: Nefes; umuttur.

Etrafımızdaki her canlı ya nefes alır ya da nefes almamızı sağlayarak bir döngü oluşturur. Bu döngü elde ettiğimiz veya edeceğimiz, yaşadığımız, yaptığımız hatta yapmak istediklerimiz, hayatın bize getirdiği her şeydir. Geçirdiğimiz her saniyenin sebebiyetidir: Nefes; yaşamdır.

Yanıdayken aldığınız nefese anlam katan veya daha da önemlisi nefesiniz olan bir insan girdi mi hiç hayatınıza? Bir yüreğin her anında nefesi olabilmeyi hissetmek ve bunun sorumluluğundan mutlu olmanın insana bıraktığı etki kesinlikle sıradan bir insanın gördüğüyle bu etkinin izini taşıyan bir insanın gördüğüne tekabül etmez. Bir çift gözde yaşamamış insanı "sıradan" yapan şey gözümde yalnızca tecrübedir. Anlatmak istediğimi anlayan birisi belki şu anda tecrübe diyerek minimalist yaklaştığım için bana kızabilir ben ise sizin için sevinirim. Henüz

en temelinde tecrübe olduğunu öğrenmediğiniz için. Yine de en derininde kalbimizin atma sebebine bakınca diyebilirim ki: Nefes; sevgidir.

Bir solukta boşalan gözyaşları kadar anlamlı bir tutku, hayal, kayıp sahibi iseniz güçlenmeyi öğrenmiş, kararlı adımlarla yürürken aynadaki kendinize göz kırpar hale gelmişsinizdir. Bu esnada ise iki dudağınızın arasındaki sizi ayakta tutan en küçük yapı taşı adeta canınızı bedenden hırsıyla ayırmak istemiş gibi yalvarır haledir. Aldığınız nefesi alamamayı isteyerek ömrümüzde bir kez dahi olsa kıvrandıysanız eğer size verdiği sızı kadar anlamlandırır kendisi. Dönüp kesmek için çırpındığınız hatta içinizin sıkışmasından çoğu zaman sizi parçalayacak hale getiren bu şey savaşmayı seçtiğiniz takdirde en yakın düşmanınız olup size bir dostun katabileceğinden fazlasını katacaktır. Can bedenden çıkmadığı sürece değişmesi zor bir gerçek: Nefes; acıdır.

Yaşamın en temel parçası olarak tanımlayabileceğimiz bu kelimenin asıl anlamı herkes için farklı olsa gerek. Dolayısıyla ben sizlere ancak bana hissettirdiklerini anlatabilirim. Kimisi için sağlıktır, ("olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi" derken kastedilen gibi) kimisi için paradır, kimisi için aşktır. İnsanların görüşleri çabucak değişir. Bunlardan birini ifade eden herhangi bir insanın, dinleyici yalnızca belki de on dakikasına tanık olmuştur ancak o insan kesinlikle düşündüklerinden ve düşündürdüklerinden fazla olacak kadar karmakarışık bir varlıktır hatta belki bir on dakika sonra geçireceği trafik kazası ile düşüncesi tamamen değişecektir. Bildiklerimizi unuturuz fakat hissettiklerimizi asla. Tam da bu yüzden: Nefes; hissettirdikleridir.

CANIMA NEFES OLAMADIM

Günler geçiyordu geçmesine.
Hızlı da geçiyordu.
Ama giden gitmişti işte.
Şimdi bana neydi yağmayan yağmurdan, ötmeyen kuştan?

Oysa ne hasretle beklemiştim o günü.
Hem de ne hasret...
O gelecekti, tıpkı eski günlerdeki gibi.
Karanlık dünyama bir ışık doğacaktı gelince, susuz kalmış bedenime kana kana içtiğim su olacaktı.

Bugünün geleceğini tahmin etmiştim ama beklememiştim.
Hayal etmek istememişim.
Gelmesin demiştim, bize uğramasın.
Ama korktuğum gelmişti başıma.
O uzaktan izlediğim, gelmesin diye dualar ettiğim şey işte karşımdaydı. Hem de Can'ıma kadar değmişti.

Kolay geçer diyordum bu sefer.
Yanı başıma kadar gelmişti, kovmaya gücüm yetmiyorsa ne yapacaktım yani? Kolay geçecek diye ken-

dimi avutacak, onu en basit haliyle düşünecektim.
Ama umduğum gibi olmadı, aniden seyri değişti.
Tabi hayatımın da...

Bir nefese muhtaç olacak hale getirdi.

Kıymetini bilmediğimiz o bir nefes var ya, alırken "Oh" diye diye, şükrede ede içimize çekemediğimiz, sanki hiç kaybetmeyecekmişiz gibi yaşadığımız, umursamadığımız o bir nefese muhtaçtı ve ben O'na bir nefes veremiyordum.

Kim derdi nefessiz kalacak bir hastalığa yakalanacağını...
Kim derdi ki Nefes yanı başındayken, Nefes elini tutarken, O'nun nefessiz kala kala öleceğini...

Adıyla yaşayan Can'ım bana can olmuştu da, ben Can'ıma nefes olamamıştım.

Şimdi söyleyin bana, gözüm görmeyecekse Can'ımı, adımın hakkını vermeden, Nefes oluşumun hakkını vermeden yaşayacaksam, bana ne yağmayan yağmurdan, ötmeyen kuştan, açmayan çiçekten...

YAŞAMIN NEFESİ

İnsanın ciğerleri dolmadan telaşsız yaşadığı tek yer; annesinin karnı. Vakti gelir, dolar ciğerlere ilk nefesi. Özünde bu nefesle başlayan, hayat-ı ahvali. İşte nefesinin ilk kesildiği ve ilk korktuğu an insanoğlunun... Sonu değildir elbet. Daha dünyanın kendisinden, büyümek ve aşık olmak gibi nicesinden korkacak. Kim bilir korkuları nefesini kaç kez kesecek, boğuluyor hissi verecek? Nefes almayı yaşarken öğrenecek. Parmak izi gibi kendine özgü bir nefesi olacak. Çünkü; rutin bir nefes alma şekli yok bilinen. Kim ne kadar isterse yaşamayı, ciğeri o kadar doluyor havayla. “İstemekle mi, öyle şey olur mu?” demeyin hemen lütfen! Başlangıçtır isteme arzusu. Emeklemek, koşmayı isteyen; nefes, yaşamayı isteyen ilk durağıdır.

Zaman geçer büyür çocuk. Çoktan unutmuştur nefesini. O daha çok nasıl koşsun, oynasındadır. Ergendir; midesindeki kramplar, büyümek telaşı ve bazenler nefes alamamasında, heyecanlanışındadır. Yetişkinliğinde, ev-iş belki çoluk-çocuk, sırtlanılan yaşamak sorumlulukları derken... Bir yerlerde mutlaka hayatının kalitesini, geçen zamanını sorgular. Ve öylesine(planlanmamış) bir zamanında der ki: “Onca nefes alıp-verdim. Yaşadım sayar mıyım? Doğarken aldığım nefesin, verişinin ne zaman olacağı meçhuldür. Ben bu meçhuliyetle baş etmek için her şeyi unutmuş gibi mi davranmalıyım; yoksa aldığım nefesi mucize bilip, yaşamım sürdükçe bir amaca, amaçlara mı bağlanmalıyım? Ömrüm nefes alışverişi mi olacak; yoksa gerçekten yaşamış mı olacağım? ...” Bu süreçten alınan bir kararla çıkılacak. Aldığı nefesi anlamlandırma kararını erken verenler daha geç yaşlanacak. Çünkü yaşlarına eklenen sayılar, kendilerini ‘paslanmadan yaşamış’ olarak kabul etmelerini sağlayacak. Bazıları sırf yaşadı sayılmak için

yapmış olsa da olsun... Vardılar, yaşamaya çalıştılar, nefesleriyle ahenk verdiler dünyaya; bu da yeter! Bir bilge kadar yaş almıştır nihayetinde insanoğlu. Bedeni yetişemez aklına, nefesi yetmez ruhundaki dansı insanlara sergilemeye. Bilir; dünyada alacağı nefes sayısı belliydi ve çoğunu tüketti. Peki bu ihtiyar “Artık ölüyorum,” diye ağıt mı yakmalı?Huysuz bir yaşlıya dönüşmeyi reddedip ne yapmalı? Ruhunu çocukluğuna emanet edip, ömründeki tecrübeleri diline öğüt diye yerleştirdi. Bir gün oturttu gençleri çevresine ve dedi ki:

“Şimdi size nefesim yettiğince anlatacağım; lakin beni ağzınızı burnunuzu kapatıp dinleyeceksiniz!..” Nefes nefese kalıp bıraktılar kendilerini. “Dinleyemezsiniz zaten,” dedi. “Nefesinizle rahatlar beden. Beden ve ruhunuz telaşedeyken dışarıdan size ne! Burnunuzdan aldığınız nefes beyinden tutun da ayak parmak uçlarınıza kadar yayılarak size hayat veriyor. Boş yere ve insana tüketmeyin. Nefesinizi önemseyin! Onu eğitip, yönetmeyi öğrenin. Bunu başarırırsanız kim bilir belki ömrünüzü uzatabilirsiniz. Ölümsüzlük bir sır benim için de hala. Bulabilsem onu da paylaşırdım sizinle.”

Öğüdünü dinleyen de oldu, kulak ardı eden de... Kim bilir, belki biz de bu öğüdü dinleyenlerin torunlarıyızdır. Nefesine değer veren, ömrünü yaşadığı acı,keder,kayıp,kazançlarla katık edip gençlere öğüt diye sunan büyüklere ve onlara rastgelenlere ne mutlu.

Ve bir nehirse ömrümüz; nefesimiz akıntısıdır nehrin. Öyle bir birliktelik... Yaşam da umut da nefesle girer vücuda. Dil susar, göz kapanır, beden uyur. Nefes alışverişi devam eder. Ta ki son nefesimizi verene dek! Sevgilerimle.

DERİN NEFES

Şimdi nefes aldım, yine aldım ve bir daha aldım. Göğüs kafesim hafiften bir iniyor bir yükseliyor. Galiba bu anlar nefes almaktan ziyade nefesimi kesen anlardı.

2013'te karın ağrısıyla başlayan bir aylık muayeneler, MR ve tomografi sonucunda, "Budd-Chiari sendromu" teşhisi kondu. Karaciğerden kalbe giden damarda darlık varmış; bir ay gece gündüz geçmeyen bir ağrıydı. Balon patlatma işlemi yapılması gerekiyormuş. Türkiye'de sayılı doktorların yaptığını duyunca ayrı bir korku sardı beni. Öyle yalnız ve çaresiz hissettim ki kendimi; ama hep bir el uzandı, dokundu. Sonra o kadar güçlü başladım ki sürece... Ben iyileşecektim, Buna inandım hep.

Isparta'dan Ankara'ya bir çıktık, beş hafta hastanede kalıverdik. Çocuklarla her gün konuşuyoruz, sordukları tek soru; "Ne zaman geleceksiniz?" Bizde bilmiyorduk. Onların akli ne kadar bizde ise bizimde onlarda idi. 2013 Ramazan Bayramı'nda da hastanedeydik. Pencereden bahçeye doğru bakıyordum bayram günü; Bir bayan iki evladına sarılmış duvara yaslanıyordu. Sanki bana bakıyordu. "Ne bakıyorsun be benimde evlatlarım var, bende kucaklayacağım onları!" diye sesli yükseldim. Tabi ki pencere kapalı, beni gören de duyan da yok ama ben kendimi duyunca derin derin soluklandım. "Ben

ne yapıyorum ya! "dedim, cevap verdim kendime; "Ama çocuklarım burnumda tüttü, ben onları çok özledim, benim burada ne işim var? "dedim kendi kendime. Güzel anlar hızlı akar da sıkıntılı durumlarda zaman geçmez bende pek.

Uzun günlerin ardından süreci kabullendim ve teslim oldum. Beklenen işleme de konsey karar verdi ve başladı. Ha şimdi bitti ha bitecek... O bir saat öyle uzundu ki yaşadığımı nefesimle hissediyordum. Dakikalar hızla geçse de gözlerimi açsam, renkleri, objeleri, başımdan ayrılmayan eşimi görsem diyordum artık.

Prof. Dr. Mehmet Bektaş hocam elinden geleni yaptı. En önemlisi, bana güven verdi. Sonunda taburcu oldum. Görevliler bir sandalye verdi ve yataktan kaldırdılar. Başladılar odayı boşaltmaya... Hastanede son taburcu edilenlerden biriydim. Cebeci' de, Ankara'nın en eski hastanelerindendi... Üç ay sonra kontrole gittiğimizde, eskisi yıkılmış yenisi yapılıyordu. Nihayet yola çıktık. Minik minik nefes alıyordum, fazlasına gücüm yetmiyordu. O gün anladım ki en yakın dostum; sağlığımdı.

Gökyüzüne bakarak derince hava almaya çalıştım. Hayata dönmüş gibi. Biliyordum ki hayat; nefes aldığım kadardı ve gerisi kaderdi.

DOYASIYA NEFES

İnsanoğlu plan yapar, geleceğini hesaplar. Anını dűşünmez. Yaşadıklarına bakakalır. Nefes almak ister o anlarda hem de doyasıya. Doyasıya nefes almak... İçinden geçtiğimiz zorlu süreçte yaşadıklarımızı hem anlatabilirim hem anlatamam. Garip bir his işte...Üç noktaların peşi peşine sıralandığı, koca bir sükûta büründüğü vakit o vakit...

Doyasıya nefes almak istediğimiz ama maskelere mahkûm kaldığımız bir dönemdeyiz. Ciğerlerine dolan havanın verdiği rahatlığın ve o havayı boşaltırken duyduğun huzurun kıymeti bilinmelidir. Nefes almaktan mahrum kalabileceğini hissettiği an öyle çaresiz kalıyor ki insan; başını gökyüzüne kaldırıp havayı kana kana içmek istiyor. Kaybetme korkusu hiç bu kadar yüreğine yerleşmiyor. Zaman geçtikçe toparlıyorsun, içindeki boşluğu dolduruyorsun. Bir söz, bir eşya, bir bakış rahatlatıyor.

Tıpkı beni iki limonun rahatlattığı gibi. Hem ağlatıp hem güldüren iki limon...Kapıya bırakılan iki limon... Rengi yeşilden sarıya dönüp olgunlaşmaya ben ha-

zırım diyen iki limon...Çarenim, seni getiren kişinin selamını, kalpten duygularını, dualarını yüreğine yerleştirmeye çalışıyorum der gibi. İki limon beni öyle etkiledi ki hâlâ kıymeti bilinesi, dilinden bal akası insanların olduğunu unutturmadı bana... Şifanla geldin, yüreğime damladın ve deva denizinde yüzdürdün. Seninle hazırladığım çayı içtikten sonra almalara doyamadığım nefes gibi rengin de ruhuma deva oldu.

Adını bile anmaktan çekindiğim bir virüs maalesef nefesimizi vurdu. Yaşarken hissetmediğimiz, kıymetini bilmediğimiz soluk alıp verişlerin bir anlamı olduğu ortaya çıktı. Her anı dolu dolu yaşama isteği doğdu içimize. Nefes, zamana arkadaş oldu. Vakitleri umursamadan har vurup harman savururken nefes, "Dur!" dedi. Öyle kolay değil bizi harcamak, düşün. Biz birlikte güçlüyüz ama kaybolup gidersek senden geriye ne kalır, düşün.

Düşünmüyoruz maalesef.

Geriye hiçbir şey kalmıyordu. Neden mi? Başa

gelince biliyor insan. Özgürce koşmak isterken nefesin izin vermezse adım dahi atamıyorsun. Antrenmanlarla adım arkasına bir adım atayım diye uğraş veriyorsun. O çabayı anlatmaya kelimeler yetersiz kalıyor. Başaracağım diye gayret ederken bir bakıyorsun koşma vakti gelmiş. Nefes ve zaman seni bırakmıyor: “Biz de geliyoruz, hadi koş.” diyor. Bir sahil kenarında güneşin doğuşuyla beraber iyot kokusu eşliğinde doyasıya adımların ardı arkası kesilmeden karşıyorsun yeni günü. Sonra dizlerinin üzerine çöküp doyasıya ağlıyorsun. “Nefesim hoş geldin.” diyorsun.

Nefessiz kaldık aynı zamanda. Karantinalara mahkûm, evlerde saatleri saatlere ekledik. Sevdiklerimizle aramıza hasret yolları çizildi. Göremedik uzun süre, burnumuzda tüttüler. Doyasıya kucaklamadık birbirimizi. Nefes almaya çalışırken aslında onların hasretleri doldu ciğerlerimize. Maskelere mahkûm kalarak yaşamayı öğrenmekte zorluk çektik. Korkulu gözlerdi dimağımızda kalan. Korkudan

maske takarak uyuyan çocuklara şahit olmak en acısıydı. Tarifi, tanımı literatürlere sığmaz. Nefessiz mesafeler aramıza girdi. “Sonumuz ne olacak?” sorusunun cevabını sükûnet içinde çılgılık atarak aramaya çalıştık. Yahya Kemal’in satırları hiç bu kadar ağır gelmemişti: “Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.”

Ey Nefesim! Bırakma beni...Doyasıya seni içime çekeyim. Dostluğumuz seninle ebedi olsun. Öyle bir hissettir ki kendini seni hiç unutmamayı. Sert esen rüzgârda doya doya koşayım, hayata söyleyecek sözlerim bitmesin, yeni nesiller yetiştireyim senin değerini bilen. Bırakma elimi, yarı yolda koyma beni. Dönüşün muhteşem olsun ve tüm insanlar senin yokluğunda aldığı dersle birbirine sımsıkı sarılsın.

Doyasıya nefes; doyasıya mutluluk, doyasıya huzur, doyasıya sevgi demektir.

NEFES YERİNE

Masamda kahvem ve onun zihin açan, dünyadaki bütün güzel kokulara meydan okurcasına buram buram tüten mis gibi kokusu... Radyoda usta müzisyen Fuat Güner'in yazdığı, kamança ustası Mark Eliyahu'nun bestelediği 'Nefes Yerine' parçası eşlik ediyor kahveme. Muazzam bir eser. Parçanın nakaratında şu sözler yer alıyor;

“... ”

Düşün!

En son ne zaman,

En son nerede baktın gökyüzüne,

Yıldızların işvesine.

Düşün!

En son ne zaman,

En son nerede kokladın bir çiçeği,

Nefes yerine.

... “

Alma verme dengesini tutturduğumuzu zannettiğimiz ama genelde kendimizi kandırdığımız; hatta en temel ihtiyaçlarımız arasında olmasına rağmen varlığından bihaber davrandığımız çoğu şeyden

sadece biri...

Sözlük anlamı 'nefes', ikinci anlamı 'soluk' tur. Tıp tanımı: Diyafram kasının çalışarak bedenin ihtiyacı olan oksijeni almasını sağlayan ve bunu yaşam enerjisine dönüştüren doğal bir süreçtir. Türk edebiyatında ise; Bektaşî aşıkları tarafından yazılanlara 'nefes' adı verilir. Sözlük anlamından daha fazla anlam içeren derin bir mevzu söz konusu aslında. Bana göre; insanın kimi zaman zehir, kimi zaman şifa diye içine çektiği şeydir.

Gökyüzüne bakarken başka, bir ağacın altında otururken, sevgiliyle göz gözeyken, yağmurda yürürken, üşürken, bir yerlere dalmış düşünürken... bambaşkadır.

Kaygılıyken gürültülü, ürkmüşken titrek, mutluyken ferah bir hal alan; herhangi bir acı yaşarken, derin bir üzüntü duyulduğunda, ümitle korku arası beklerken kısa kısa alınan, gittikçe daralan ve verirken yumru şeklinde boğaza oturan bir şeydir nefes. İnsan; dünyaya doğduğu anda içine çektiği ilk nefesle ciğeri yanan ve o yangıyı hissetmediği takdir-

de dünyaya geldiği gibi göçecek olan bir varlık değil mi? Doğar doğmaz o ilk nefesle pişmeye hazırlanıyor öyleyse. Bir şeyleri bilerek başlıyor yolculuğa. Sonra hatırlamıyor bile! Ne yanmanın öğretildiğini ne de pişmenin gerekliliğini. Yani; aldığı ilk nefesi unutuyor bir şekilde, ta ki son nefese dek. Hakikaten, ilk nefesle son nefes arasında ki fark ne ola ki! O iki yangın arasında, hakkını verip vermediğine bağlıdır belki de. Olamaz mı?

Hakkını vererek yaşamının kolay olmayacağını hepimiz biliyoruz. Hem de doğuştan. Eminim benimle birlikte herkes şunu merak ediyor; insanın kendi aldığı nefesin hakkını verme amacından saparak, başkalarının sahip olduğu nefese karışma hakkını nereden bulduğu? Herkese yetecek kadar yaşam alanının bulunduğu bu Dünya'da, insanın başka canlıların aldığı nefesle, yaşadığı hayatla ne derdi olabilir ya da diğerlerinin nefesini sonlandırma had-dini nasıl kendinde bulabilir? Şimdiye kadar verilen cevaplar oldukça klasik ve gayet çözüme kapalı! İnsanın yüreğini derinden yakan da bu zaten.

Bir müddet düşündükten sonra dönüp yine aynaya bakıyor insan ve bütün dirayetiyle kendine tekrar tekrar hatırlatıyor; Aldığın ilk nefese istesen de dönemeyeceğin kadar ciddi bir durum var ortada! Kimseye verilmiyor bu şans bir daha. Bir de sayıyla veriyorlar üstelik. Hiçbiri bir öncekinin veya bir sonrakinin yerine geçemiyor. “Bunu saymıyorum” deme şansın bile yok! Yerine koyabileceğin tek bir şey bile yok. Değiş tokuş edemezsin, birinden ödünç alamazsın veya birine ödünç veremezsin; sadece senin için, sana özel! İstedğin şey için, istediğin gibi...

“Aldığın her nefesi fırsat bil! Ot değilsin yeniden bitmezsin.” demiş Hayyam.

Bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde alıp vermek senin elinde. Değmeyecek şeyler uğruna tüketip tüketmemek de...

Harcamak mı?

Hakkını vermek mi?

Seçim senin!

ARKEOLOJİ ÇALIŞIRKEN

Kampanyaları severim: ‘İki al bir öde, ikincisi yarı fiyatına, onu alana bu hediye; birinci üniversiteyi bitirene ikincisi sınavsız...’ “Hah işte! Bu tam bana göre” dedim ve “Öğrenmenin yaşı yok” deyip yaptırdım kaydımı. Anadolu Üniversitesi’nin sunduğu bu olanakla Kültürel Miras ve Turizm okumaya başladım. Dedim ki: “Artık mektepli gezenti olayım.” Bu bitince de diğer bir ilgi alanım olan yemekler için ‘Gastronomi’ okuyacağım. Şaka bir yana, bölümün dersleri çok ilgimi çektiği için kayıt oldum. Arkeoloji, mitoloji, uygarlıklar... İlk üniversiteyi zorlu süreçler sonunda kazanıp binbir güçlük ve endişelerle bitirdikten sonra gelecek ve iş bulma kaygısı olmadan, akademik öğrenmeye odaklanmanın hazzını yaşamak istedim.

Arkeoloji kitabını okudukça kafamda yeni, belki de arkeolojiyle çok ilgisi olmayan pencereler açılıyor. Tıpkı bol yıldızlı bir gecede çimlere uzanıp gökyüzünü izlerken evren’deki küçüklüğümüzü hissettiğimiz gibi okudukça çok farklı yerlere gidiyorum. Ömer Hayyam’ın şu dörtlüğü geliyor aklıma:

Ey kör! Bu yer, bu gök, bu yıldızlar, boştur boş!
Bırak onu bunu da gönlünü hoş tut hoş!
Şu durmadan kurulup dağılan evrende,
Bir nefestir alacağın, o da boştur boş!

İki buçuk milyon yıl önce başladığı düşünülen ve ‘Taş Devri’ denilen (ama ben artık akademik eğitim aldığım için “Paleolitik Çağ” olduğunu bildiğim) dönemin iki milyon yıl sürdüğünü, insanın çıkışı ve ilk aletleri kullanmasından yerleşik yaşama geçişe kadar olan bu çağın insanlık tarihinin aslında %99’unu oluşturduğunu öğrendiğimde bir aydınlanma yaşadım. Arkeoloji kitaplarında yıllar; önce milyon, sonra yüz bin sonra da on bin olarak tarihleniyor. Örneğin; “M.Ö. 10121 yılında da şöyle şöyle olmuştu.” gibi bir yorum hiç yok. Belki çok önemli bir savaş oldu ya da insanları barınaklarına tıkan bir salgın. Ya da M.S 723 yılında yaşanan depresyon ve çığ ile ilgili bir bilgi insanlık tarihinde yerini hiç aldı mı?

Nasrettin Hoca’ya sormuşlar: “Kıyamet ne zaman kopacak?” demiş ki: “Büyük olan mı, küçük olan mı?” “Aman hocam” demişler. “Kıyametin büyüğü küçüğü mü var?” demiş ki: “Olmaz mı? Küçük olan hanım ölünce, büyük olan da ben ölünce kopar”.

İnsan için büyük olan felaketin insanlık için bir anlamı olmayabilir. Küçük kıyamet sevdiklerinin kaybidir, büyük olan ise senin göçüp gitmen. Berbat bir yıl dediğin 2020’nin insanlık tarihinde belki adı anılmayacak. Acaba kaç kişi Covid-19 salgınına kadar ‘İspanyol gribi’ diye bir şeyin varlığından

haberdardı? Onlar da yaşadıkları o yıla berbat bir yıl diyorlardı; hatta bir de savaş vardı. Sahi hangi yıld o?

Üstelik tüm dünyanın berbat dediği bir yılda kim bilir kaç kişi sevdiğine kavuştu, kaç kişinin bebeği oldu; kaç kişi yeni bir işe girdi, kaç kişi yeni araba aldı? Hem de hiç hastalanmadılar. Onlar için de 2020 berbat bir yıl mıydı? Ya da o yıl nelerin olduğunu bile hatırlayamadığımız 1994 herkes için sıradan bir yıl mıydı? Her insanın kendi berbat ve güzel yılları vardır. Çoğunluğun kötü geçirdiği bir yıl için bencilce övgüler düzmediğin gibi senin için kötü geçen bir yıl da insanlık için önemli olmayabiliyor.

Paleolitik dönemin sonlarına doğru buzul çağını bitiren, 'Holosen' adı verilen küresel ısınmanın başlamasıydı ve bu ısınma milyon yıldır sürüyor. Yaptıklarımız bunu hızlandırıyor sadece. Buzul çağında kendine yaşam koşulları oluşturan insan, iklim ılıman olunca da bu koşullara uyum sağladı ve hayatta kaldı. Hiçbir insan akşamdan sabaha, yaşam koşullarını kökten etkileyecek bir iklim değişimi yaşamadı. Bu değişikliğin içinde evrildi ve değişen koşullara uyumlandı. Demem o ki; küresel ısınma, bir insan ömrünün ötesinde bir değişimdir. Yapılmaya çalışılan, bunu insan için değil insanlık için mümkün olduğunca geciktirip uyumlanmayı sağlayabilmektir.

Ateşin keşfi ve sonrasında tekerleğin icadı o zamanların çığır açıcı muhteşem teknolojik gelişmeleri idi. Bulunduğun yıl ister M.Ö. 1522020 isterse M.S. 2020 olsun, bir öncekine göre hep 'son moda' oldu. İnsan bir sonraki yılın icadına daha az şaşırırken, hazır olmadığı bir yeniliği hep ilginç bulmuştur. Belki de bilim kurgu filmlerin başarısı buradadır. İnsanlara henüz hazır olmadıkları değişimleri göstermek... Seneye de insanlar belki yeni çıkacak bir sanal ortamın tutkunu olup sürekli ellerindeki siyah camlı ekranlara bakacaklar; ama kimse yadırgamayacak ve şaşırılmayacak. 30 yıl önce hiç abartı film öğeleri katılmadan bugünlerin filmi çekilseydi; çok ilginç, belki de korkunç bulacağımız bir bilim kurgu filmi olurdu muhtemelen. George Orwell'in 1984 kitabı benim kuşağım için çok ütöpikti ama şimdiki kuşağın bu kitaba benim kadar şaşıracağını sanmıyorum.

Arkeoloji ders kitabından açılan pencerenin beni getirdiği yerler, arkeolojik buluntuların ötesinde oldu. Yüzbinlerce yıl sonra vücutlarında platinler, gözlerinde kataraktan kaynaklı suni lenslerle günümüz insan iskeletleri bulunduğu muhtemelen arkeologlar; M.S. 2000 yıllarında insanlığın 'Cyborg' teknolojisini yaygın olarak kullandığını düşünecekler.

ÖYKÜLERLE NEFES

ÖYKÜ 1: MUCİZE TIKTAKLAR

“Nefes al, nefes ver” diye sürekli talimat veren ebe ve hemşirenin bir an önce odadan çıkmasını istiyordum. Hem suni sancı sürekli ağrıyı hatırlatıyor, hem de onların sesleri ile gözyaşlarım birbirine karışıyordu. Sanki beni rahat bıraksalar, doyusuya ağlasam, bebeğim de dünyaya gözlerini açacaktı. Doktorum arada kontrol ediyor, daha fazla gayret göstermemi istiyordu. “Daha fazla nasıl gayret?” dedim içimden. Bir kerpetenle sıkıştırılmış gibiydim. O sancılar arasında odanın duvarına asılmış büyük saat hep karşımda duruyor, her bir dakika bir mucizeye hazırlanmışımı haber veriyordu, sancularım ve aslında hiç de duyamadığım, kendi nefes alış verişlerim arasında. Yüksek bir sancı ile gözlerimi açtığımda “son bir nefes ver” dediklerini duydum ve içimden bir şey kopup gitti. Her şey bir anda sona ermişti. Derin bir sessizlik oldu odada. Tam neler oluyor diye başımı kaldırdığımda, doktorun elinde rengi kırmızıya yakın bir vücut ve küçük bir kafa gördüm. Sesini çıkarmıyordu. Poposuna vurdular ve inceden bir ağlama sesi ile herkesin yüzü güldü. Nefes alıyordu, büyük bir rahatlama ile derin bir oh çektim. Onun nefesi, benim nefesim olmuştu. Bunun nasıl güzel bir şey olduğunu anladığımda, adeta saatin mucize tıklamasındaki minneti alıp evrene taşıdım.

ÖYKÜ 2: AYRILIK VAKTI

Demir parmaklıklar arasından güneşin ışığı loş koğuşun içine sızarken buruk bir yaşam sevinci içimi bir dakikalık olsa da sarıyordu. İçerde değişik bir nem kokusuyla birlikte, zamanla alıştığım keskin sanki bütün her şeyi tek bir koku haline getirmiş ağır bir hava vardı. Buraya geldiğim ilk günlerde bana yabancı gelen, garipsediğim her şey sanki ömrüm boyunca bedenimde, duyularımda ve ruhumda sürekli bulunuyor gibiydi. O, kendimin bile farkında olmayan halim; gördüğüm duvarların soluk rengiyle özdeşleşmişti sanki.

Ranzadaki sert yastığı sırtıma dayamış halde kitap okumaya çalışırken nerde kaldığımı unutuyor, tekrar cümleleri başa alıyordum. Kafamı yana çevirdiğimde, koğuştaki her günkü görüntüler sanki eski bildik bir filmi tekrar tekrar izliyor hissini veriyordu bana. Tavla oynayanlar, çay içenler, uyuyanlar, sessizce yatanlar ve koğuş ağasının öfkeli gergin yüzü... “Onun da işi zor” diye düşündüm kendi kendime. Makamımı kimseye bırakmamak gayreti, onu daha da savunmacı daha da mücadeleci kılıyordu. Her an teyakkuzda olma hali, içindeki bitmeyen savaşın dışarıya vurumuydu adeta. Eskisinden daha büyük bir ağırlık vardı içimde. Kendimde fark ettiğim şey;

göğsümün ağırlığının sürekli olmasına artık alıştım; ama bugün biraz daha fazlaydı sanki.

Günlerden beri temyiz sonucunu bekliyordum. Avukat artık sonuna geldiğimi bana birkaç kere bildirirse de beynim bu cümleleri duymamış gibi dışarıya atıyordu. Sanki yüreğimin ağırlığından ayrılmak istemiyor, onu burada bırakacakmış gibi korkuyordum. Çantamı hazırda bulundurmamı istemişti. Zaten iki üç parça şeyimi toplarken kollarım başkasına ait gibiydi. İnanmazlıkla gelen yıkılma ihtimaline karşı bir savunmadaydım belki de. Kendimi bu koruma halim sanki yüreğimdeki ağırlığı daha da artırıyor gibiydi. Ben bunları düşünürken ismim söylenerek kapı açıldı ve tahliyemin onandığını haber verdiler. Bir an dondum, pek hareket edemedim. Sonra kendime geldiğimde çantamı aldım, herkesle helalleşerek defalarca yürüdüğüm yolu bu defa tersine, son bir kere yürüdüm. Büyük kapıyı gürültüyle açtılar. Ayağımı toprağa bastığımda ki sesi duydum önce. Yerde açmış bir tane ufak papatya gördüm. “Ne kadar olmuştu acaba bir çiçek görmeyeli” diye düşündüm kendi kendime. Sonra güneşin gözümü kamaştırmasını hissettim hatta izin verdim. Yüreğimdeki ağırlığı, kocaman bir nefes alarak dışarıya verdiğimde sanki ilk kez ciğerlerim havayla dolmuş gibiydi. Arkama dönüp baktım, bir damla gözyaşım

yanığıma düştü. Gerçekten nefes alan ciğerimle ve sanki tekrar kavuştuğum yüreğimle birlikte, nereye gideceğimi bilmeden yürümeye başladım.

Kaderin yükünün, hayatlarımızı ne kadar da sıkıştırdığını anlatan gerçek yaşam öyküleri insanın varoluşuyla birlikte başlar. Nefes alamadığımızı çok da fark etmez, hatta ne kadar değerli olduğumu bile unuttur, kaderimize kendimizi o kadar teslim ederiz ki adeta nefessizlik biz oluruz. Hayatın dokunuşlarını umursamadığımız ya da duymadığımız zamanlar, bizim hayata dokunamadığımız zamanlar sadece nefes aldığımızı zannederiz. Oysa ki nefes almak; hissetmek, duyumsamak, farkına varmak demektir. Nefes almak; özgürlük, coşku, hatta başkasına nefes olmak demektir. Bir yandan sıkışmışlıklarımızdan kurtulup kendi olmaktır. Her şeye rağmen yürümek ve ayakta kalmayı başarmaktır nefes almak. Yaşadığımız trajedilerde, yaşam mücadelelerimizde durup kendimize bakmak, kanıksadığımız ya da pes ettiğimiz birçok şeyde tekrar bir nefesle başlamamızı sağlar. Kendimizi fark etmekte ve bakmaktaki güçlük, razı olmuşluktaki acizliği beraberinde getirir. Bizi cansız bir şeye dönüştürmedeki ustalığı, hayat fark etmediğimiz bir anda öylesine güzel yapar ki bakmışız, yaşayan bir ölüye dönüşmüşüz kolayca.

NEFES KESMEK İLE NEFES OLMAK ARASINDAKİ İNCE YOL

Kim varoluşunu sorgulamaz ki? Niye varım, neden buradayım? Varoluş amacım nedir benim? Hangi hedefe ulaşmak için buraya gönderildim? Zaman zaman hepimiz bu soruları düşünürüz, düşünürüz de sonra anında unuturuz. Bir nefes alacak kadar düşünür, bir diğer nefeste kaldığımız yerden hayata hemen devam ederiz. Öyle ya tek başımıza elimizden ne gelir ki? Uzaya füze mi fırlatabiliriz, yönetimleri mi değiştirebiliriz, atomu mu parçalayabiliriz? Kendi hayatımızla boğulur gideriz yıllarca... Ekonomik sıkıntılar, hanemizde olmasa bile dünyadaki krizler tedirgin eder bizleri. Eş dost, arkadaş, çoluk çocuk iki lafın belini kiralım derken zaman kalmaz... Bir nefes olsun dünyaya, hayata ve insanlara dair aklımıza gelenlerin, aklımızda kalacak fırsatı olmuyor çoğu zaman.

Kendimizi büyük bir aileymiş gibi hissettiren sosyal medya kulağımıza bazı şeyler fısıldamak için nefes tüketiyor. Elinden gelen bir şeyler var mesajı veriyor bize, sen bir bireysin, kıymetlisin, dünya senin için

dönüyor derken senden daha değerlisi yok; canın ne isterse yapabilirsin demiyor, aksine herkes ve her can da senin kadar değerli demek istiyor.

Bir sokak hayvanına nefes ol, bir kap su ver diyor önümüze gelen mesajlar. Böylece bu hayvanlar sokakta ne yiyip içiyor diye düşünebiliyor içimizden iyi niyetli ve farkındalığı daha fazla olan bazıları. Bazılarımız ise çok seviniyor, iyi mesajlar yayılınca iyilik artacak diye... Onlar zaten amaç edinmiş kendisine iyilik yapmayı. Bizden bazıları ise çok yoğun, diyor ki: "Nasıl bir yapan vardır, birileri yapsın, ben mi uğraşayım." Öyle ya kendisi uğraşacak değil ya!

Bizden bazılarının, tüm dünyanın iyiliğinden çok daha önemli şahsi işleri var. İlmek ilmek işleniyor bazı şahsi mevzular kapalı odalarda. Terfi almak, daha çok kazanmak, komşum arkadaşım beğensin; en iyisini ben alırım, en iyi yere ancak ve elbette ki ben giderim diyenlerle, el alem görsün diye yaşayanlar adeta yarışıyor.

Yargılamak kimsenin haddi olmamalı ve herkes kendi nefesini tutmalı doğru mu yaşıyorum diye ve bazıları henüz bir nefes olmanın nefes kesmekten daha kıymetli olması gerektiğini bilmiyor ya da biliyor da bilmiyormuş gibi yapmayı seçiyor!

İnsanız ya! Unutmak en temel huyumuz. Hedeflerimiz için öne çıkmak için taş üstünde taş bırakmaz, yakar yıkar kül ederiz karşımıza çıkanları; kah öfkeyle kah nazikçe tebessümle... Tüm nefesimizi öfke ve kinle tüketiriz. “İçimizde konuşan iki nefes var” derler. Hangi nefesin baskın olmasını istiyorsak, onun sesi daha çok gelir kulağımıza. “Sen kendi işine bak, sen kendini düşün” der bir ses. Diğeri nazikçe ve biraz da mağrur şekilde anlatır derdini: “Biz bir bütünüz, hepimiz biriz” der, “sen bir iyilik yaparsan tüm dünya bir nefes alır, sen bir fenalık düşünürsen herkesin kalbinde bir nefes sıkışıklığı...” Ah bu bilimin birlik kuralı nefes olsa bize. Anlasak birbirimizin nefesini nasıl da etkilediğimizi. Tek bir gerçek tebessümün nefes olur kim bilir

kimlere. Umutsuza belki umut olur, dertliye belki derman... Farklı olan; kabule geçmen. Nefes olur o insana ve senin nefesinde bir an olsun ferahlar. Bir çocukla zaman geçirmen nefesine nefes katar, ömrün genişler ve kalbin bunu hisseder. Kendin için bir nefesse; keyifle içtiğin bir fincan kahve, aynı nefesi bir insana da sağlasan kim bilir nasıl olur? Sen ki yürüyen küçük bir evrensin! Kaldır başını, dünya senin küçük dünyandan ibaret değil. Bir bak etrafına; kaç papatya çiğnedin koşarken, kaç ihtiyacı olanın sofrasına bir dilim ekmek koymuşsun, kaç çocuğun heyecanla çarpan nefesi olmuşsun, kaç insan bir tebessümünle nefes almış dertlerinden, kime bir çiçek uzatmışsın tamamen çıkarsız ve karşılıksız?

İçimizde iyi nefesle kötü nefes her an savaşıyor. Onlar görevini yaparken sen de tarafını seçiyorsun. Şimdi cevap ver kendine! Nefes mi olacaksın dünyaya yoksa nefessiz mi bırakacaksın dünyanı?

SEYCA

Sabahın uykulu ışıkları pencereden sızarken, gözlerini ani bir hareketle açtı. Üç gün önce dilek kuyusuna buğday tanesi atarken dilediği bir çift kanat, bu sabah bedeninde olmalıydı. Heyecanlı hareketlerle kanadı aradı. Sırtındaki zayıf bir çıkıntının eline çarpmasıyla yataktan çıkması bir oldu. Kendini aynanın karşısında buluverdi. Aynada parıltıyan bir çift minik kanat, gözlerinden akan iki damla yaş ile kardeş olup ayaklarına doğru uzanıyordu. Hızlı adımlarla dilek kuyusunun yanına geldi Seyca. Köyün en çok gezen karıncası olduğundan, seyyahattan esinlenerek ona bu ismi vermişlerdi. Dilek kuyusunu da bu sayede öğrenmişti. Yemyeşil portakal ağacına tırmandığı sırada bir kurtçuk ile karşılaşmış, evindeki en iri buğday tanesini oyup içerisine şeker koyarak bu ağacın altındaki kuyuya atmasını söylemişti. Şimdi ise dileği kabul olduğu için kuyuya teşekkür etti. Sesi duvarlara çarpa çarpa ilerlerken kanatları biraz daha büyüyordu. Attığı buğdayın yankısından anladığına göre; kanatları ak-

şam olmasına gerek kalmadan uçabilecek seviyeye gelecekti. Yavaşlamış kalbi tekrardan hızlandı. Kuyudan ayrıldıktan sonra köyünün girişine gelince sabahın serinliğinde çalışmaya başlayan komşularının ağzı açık şekilde kazma küreklerini ellerinden düşürdüğünü gördü. Hepsisi de hayretler içerisinde Seyca'nın etrafında toplandı. Kanatlarının nasıl oluştuğunu parlayan gözlerle sordular; ancak bunu öğrenemediler. Çünkü bunu söylemesi halinde kanatlarının büyümesi durmayacak, bütün bedenini saracak ve hiçliğe doğru kapanacaktı. Kurtçuk bu önemli uyarıyı dört defa yapmıştı. Sadece yolda olanlar ve kurtçukla karşılaşanlar kuyuyu bilmeliydi. Seyca, etrafındaki şaşkın kalabalığı ikiye bölerek bahçe kapısından içeri girdi. Devrilmiş nar ağacına omuz verip yanındaki direğe bağladı. Yere yuvarlanmış birkaç narı da sepetin içerisindeki mendile sardı. Bunları derenin kenarında yaşayan, bir ayağı sakat Bilge karıncaya hediye edecekti. Dökülen narları iksir yapmak için kullanıyordu. Belki böylelikle

en sevdiği günebakan çekirdeklerinden birkaç tane alabilirdi. Bir de bilgece birkaç söz ona bu mevsim sonuna kadar yeterdi. Kazmayı eline aldı, yağın çığın yumuşattığı toprağın bağına iki kere mutlu mutlu vurdu. Her vuruşta kanatları titriyordu. Sırtındaki bu hisse alışması uzun sürecekti.

Alnında üç beş ter damlası belirmeye başlayınca kazmayı usulca yere bıraktı. Hemen yanındaki kovadan aldığı bir yudum suyu içip sırt üstü yere uzandı. Gökyüzünü kaplamak için yarışan, karınları dolmuş gri bulutlara hayranlıkla baktı. Akşam olunca onlara dokunacak, hepsinden birer yudum su içecek belki de biraz sohbet edecekti. Acaba ne kadar süre uçabileceğini düşünürken alnının tam ortasına irice bir yağmur damlası düşüverdi. Tatlı tatlı gülümsedikten sonra yağmurdan korunmak için evinin balkonuna tırmandı. Her tırmanışta kanatları biraz daha büyüyordu. Önce arka ayakları duvardan kopuverdi. Sonra da ön ayakları derken kendini boşlukta sallanır şekilde buldu. Nefesi kesildi adeta, sağa sola çarparak heyecanla tepeden bahçesini izliyordu. Her bir yağmur tanesi ensesine çarpıyor, sağa sola iyice sallanıyordu. Bir yandan korkuyor bir yandan da sevinç çığlıkları atıyordu. Yavaşlayan yağmurla birlikte Seyca da usulca bahçe çitine kondu. Bu muazzam bir histi. Artık dilediği her yere saniyeler içerisinde varabilir, dilediği ağaçtan köylerin manzarasını izleyebilirdi. Bunun için hem saatlerce ağaçlara tırmanmak zorunda kalmaz hem de yoldaki tehlikelerden korkmazdı. Gözlerini kapatıp kuyunun serinliğini hissederek tekrar teşekkür etti.

Tam gözlerini açtığı sırada rengarenk gökkuşağının üzerinde altın sarısı bir parıltı fark etti. İlk başta bunun yağmur damlası olduğunu düşünse de sonraları silüeti seçebildi. Hızla kanatlarını çırparak gökkuşağına doğru yükseldi. Parıltı yaklaştıkça büyüyor, gözleri kamaşıyor, yanlış yere uçup rotayı tekrar düzeltiyordu. O kadar hızlı yükselmişti ki nefesini kesecek kadar uzaklaştığını fark etmemişti bile. Yaklaşınca kulağı çınlamaya başladı. En sonunda büyük bir parlamayı sessizlik takip etti. Zaman durmuştu sanki. Hareket halindeki tek şey; masmavi parıltılar içinde yüzer gibi kanat çırpan, şu ana kadar gördüklerine benzetemediği birisiydi. Kadife gibi yumuşak sesiyle “Merhaba Seyca” dedi. İsmi nereden biliyordu ki? Pırıltılı kanatları karşısında gözleri büyümüş şekilde kekeleyerek “Merhaba” diyebilirdi. Kendisini toparladıktan sonra kim olduğunu ancak sorabildi. ‘Nefes Elçisi’ yanıtını aldı. Tekrar sessizleşip sözü mavi elçiye bıraktı:

-Bundan yıllar önce güzelliği tüm dünyanın dilinde

olan bir ormanın yine güzelliği ile meşhur bir ceylan kraliçesi varmış. Ormanı adalet ve huzur ile yönetir, kimin başı ağrısa yardımına koşması için kendini ve halkını seferber edermiş. Ancak bir gün yavrusu ölü doğmuş. O kadar hüznlenmiş, o kadar ağlamış ki gözyaşları birikip bir gölet haline gelmiş. Daha sonraları dilek kuyusu olarak anılan bu yerden bir ses yükselmiş. “Dilersen yavrun yaşayabilir.” Bunu duyunca hemen doğrulmuş ve sudaki yansımalarını görmüş. “Peki, nasıl?” diye sorduğunda son nefesini verdiği takdirde yavrusuna ilk nefes olarak hediye edebileceğini söylemiş, suyun derinliğinden gelen bu ses. Hiç düşünmeden oracıkta yığılmış. Onu sevenler yani tüm orman halkı bu mucizevi olaya anlam veremedi kraliçelerinin yasını tutup, onun kadar güzel yavrusunun hayata dönüşünü neşeyle kutlamışlar. Artık o günden beri son nefesini veren her annenin nefesini, sırtımızdaki bu kavanozla yeni doğan çocuklara taşıyoruz.

Bunları söyledikten sonra ışığı yavaşça sönmeye başladı. Yeni doğacak çocuğa yetişemeyeceğini ikisi de biliyordu. Sırtındaki kavanozu çıkarıp Seyca’ya uzattıktan ve doğacak çocuğun köyünü tarif ettikten sonra parıltılı toz parçaları arasında gözden kayboldu. Seyca, içinde nefes olan kavanozun bu kadar ağır olabileceğini düşünmemişti. Vakit kaybetmeden hızla kanat çırpmaya başladı.

Tarif edilen köye yaklaştığında bir karartı sardı etrafı. Zifiri bulutlar tüm şiddetiyle ağıyor, ıslanmamış tek bir toprak parçası bırakmıyorlardı. Havadaki hüznünden yetişemediğini hissetti Seyca. Kanatların artık destek olmadığını, aksine rüzgarda engel olduğunu fark etti. Köye iyice yaklaşınca kanatlarını bir çırpıda söküverdi ve kendini rüzgarın akışına bıraktı. Tam da doğan çocuğun penceresinden içeri giriverdi. Etrafta insan olarak bildiği türden canlılar hıçkırıklarla ağıyorlardı. Kararan havayı bölen sadece köşede bitmeye yaklaşmış mum ışığıydı.

Çocuğun buz gibi tenine dokunup son anda kavanozu açarak burnuna yaklaştırdı. Ancak kavanozda ki tek nefes ona yetmiyordu. Aklından kendi nefesini de vermeyi geçirdi. Gücünü toplayıp minicik yüze doğru üfleyince; ağlamaklı bir ses yankılandı ısınan bedenden. O ağladıkça diğerleri gülüyor, birbirlerine sarılıp seviniyorlardı. Çocuk, kara gözlerini açıp parıltıyla etrafına umut saçıyordu.

Seyca kendi nefesinin de bir çocuğa hayat olduğunu tüm bedeninde hissetti. Tarifsiz bir huzur ile gözlerini kapatırken ve parıldayan toz parçaları onu selamlarken insanların kendi halkına benzemediğini; ancak ağlayış ve gülüşlerin tüm varlıklarda aynı olduğunu düşünüyordu.

HEP 'SEN KÜÇÜKSÜN' DÜ BİZİM ADIMIZ

Korkularımız var içimizde büyüyen. İnanamayız başta kabullenemeyiz, yok sayarız belki; ama bizi yavaş yavaş içlerine çekerler. Korku filmi izleyip korkanlardan mısın yoksa korkmamak için hiç izlemeyenlerden mi?

Her gün yeni bir haber, yeni bir ses, başka insanlar mutlular ya da sessizler. Herkesin farklı bir rengi var taşıdığı ama bizim gördüğümüz ya beyaz ya siyah. Oysa ki bilmiyoruz, onların çıkmaz sokaklarında kaç duvara tosladıklarını, hangi çöp kutusunun arkasına saklandıklarını. Ve ben bunu en yakın arkadaşımın sesinde duydum. Hayatı ve turuncuyu seven bir çocuk, hayatın onun kısırdığı çıkmaz sokakta pes etmişti. Hikayenin devamında ise kendini topluyor, ayağa kalkıyor düştüğü zamanlara inat ama bu yaşadığı ne diye sorarsanız; bu onun yetişkin olarak yediği ilk sağlam tokattı hayattan.

Hikayenin başına dönersek, bugünlere gelmemizin sebebi ise doğanın kanunu; büyümek, gelişmek, evrilmek...

17. yaşın farklı bir büyü olduğu inananlardan mısınız? Ciddi olamayıp başka yönlere koşmak istediniz mi hiç? Ya da şöyle sorsam daha güzel olur; hiç genç olduğunuzu hissetmek istediniz mi? Yaş, zaman, mekân fark etmez, gözlerinizde yanan umut ışığını birilerinin fark etmesini istediniz mi, dünyanın kurtarılacağına inandınız mı yoksa güzel havalara yorarlardan mısınız? O an neyin doğru ya da yanlış olduğunu bilmemizin imkânı yoktu. Yanlış yapıp doğrusunu bulmak zorundaydık, yorulmak zorundaydık; tek istediğimiz hayatın bir büyü olmasıydı belki de... Neden olmasın ki! O yaşta herkes dünyayı kurtarabileceğine inanır. Ama bir detayı atladık ki dünya kurtarılmaya ihtiyaç duyan bir yer

değil. Bizim kurtarmamız gereken taraf tam olarak da biziz. Yani o kadar da önemli varlıklar değiliz anlayacağınız. Zaten bir gün gelir bir an önce büyüsem keşke deriz sonra niye büyüdüm ki diye sadece üzülürüz. Biz bu kadar bir matematikten ibaretiz. Şimdi ise yirmi yaşına yeni girmişken, geleceği okuyabiliyorum sanki. Çocukken asla büyüyemedik. Hep “sen küçüksün” derlerdi bize. Bir iki yıl geçer büyürdük ama abla ya da ağabeydik o zamanda; yeterince büyük asla değil! Hiçbir zaman gerçek bir sorumluluk neydi öğrenemedik. Biz küçük olarak büyüdük, büyümüş olanları izleyerek... Halince tabii büyükler her şeyi yapabiliyordu gözümüzde ama asıl zorlananların onlar olduğunu bilmiyorduk; en fazla ağlıyorduk ya da ödül ceza oynardık hayatı kazanabilmek için. Büyüdükçe biz farkında olmadan yetiştik büyüklerin dünyasına. Bu sırada ise; gördüm ki yetişkin olmak çocukken gördüğümüz büyülü resim

değil. Evet, güzel ama bir kere yetişkin olduktan sonra büyümeyi durduramıyorsun; otuz da olacağız kırk da anne ve baba da... Rollerin yavaş yavaş değiştiği noktadayız. Kısa bir süre içinde olabildiğimiz kadar genç olmalıyız; çünkü sonra aile olmamız gerekiyor. Ve büyütmemiz gereken yeni çocuklar çıkıyor karşımıza. Baş edemeyeceğimizi düşündüğümüz maddi ve manevi sıkıntılar doğuyor; ama bu sefer ağlama ya da kaçma şansımız olmuyor. O sorunu çözmesi gerekenler, bizler oluyoruz. “Annem halleder” diyemiyoruz. Patronla, maaşla, akrabalarla ve yalancılarla dolu bir dünyayla başa çıkması gerekenler biz oluyoruz.

Henüz yirmi yaşımıdayken çok korkuyorum; çünkü ben bugüne kadar bir tek çocuk olarak yaşadım ve hala genç olmak nasıl bir şey onu çözmeye çalışırken benim de zamanım işliyor!

BİR NEFES ARASI: KÖYÜN DELİSİ

Vakti hengâmında, uzaklarda bir köy varmış. Bu köyün Damir adında bir delisi varmış. Çok susar, az konuşur, az hareket eder çok düşünürmüş. Bu deli aklıyla her gün insanların kapısını çalar, herkeslere seslenirmiş:

“Bir rüya, bir yaşam arasındır nefes! Ya aldığın nefesin hakkını ver ya da eşğine yüzünü sür.”

Eh, deli ya! Yine deli deli konuşuyor diye kimsecikler bu kelimelere kulak asmazmış. Halbuki tavrı konuşmayı gereksiz bir iş gördüğü içinmiş, bir de kış günü atlet, yaz günü montla dolaşınca öylece deli emaresini yapıştırmışlar. Yapışan şey kaldırılınca lekesi de kalırmış. Belki de bu sebeple hiç,

— “Aklım yerinde lâkin nefesimi boşa harcamak istemediğim içindir,” diye dil dökmemiş.

Amma bir gün hayatı boyut değiştirmiş. Bir dere kenarından su içerken bir Mahlukât'a denk gelmiş. Yılan desen yılan değil, insan desen insan değil. Sadece kendi halinde gezinen bir yabancıymış. Damir'le saatlerce hasbihal etmişler. Bu Mahlukât da az konuşur çok susarmış. Benzerlikler bir olunca arkadaşlık kaçınılmaz olmuş. Damir, her sabah ezanıyla evden dere kenarına gider, Mahlukât'ın gelmesini beklermiş. Güneş battıktan sonra da evine geri dönermiş.

Kendi halinde yaşayan bir deli bir de mazlum olunca üzerinde gezinen göz de çok olurmuş ves-

selâm. Bakmışlar, Deli Oğlan Damir evleri ziyaret etmeyi kesmiş, bir de sabahın nuruyla çıkıp gecenin ayazıyla eve dönünce içlerini bir vesvese kemirmiş. Köyün üç Delikanlısı Damir'i takip etmeye koymuş.

Gün aymış, yola çokmuş.
Hayırsız işlerin engeli yokmuş.

Sanki hayırsız bir iş oldu mu yolların dikenleri de kaybolurmuş. Damir Oğlan almış eline odun parçasını, giymiş kış gününde mantosunu salına salına yürümüş. Takip edildiğini ruhu hissetmemiş.

Dere kenarına varmadan sütçüye uğramış, bir kap süt almış. Ekmek yapan Hasan Amca'dan bir somon ekmek, köşedeki bahçeden domatesleri almış. Yoluna devam etmiş. Arkasında ki gözler de şaşkın şaşkın izlermiş. Dere kenarına varınca Delikanlılar bir kayanın ardına saklanmış, izlemişler uğruna revan olduklarını.

Suyun kıpır kıpır ettiğini görmüşler, irili ufaklı baloncuklar uçuşuyormuş. Rengarenk balıklar bir bir zıplıyormuş. Su durunca dikkat kesilip büyük bir balık ümidiyle beklemişler. Çünkü, nefes alıp veren her canlı bu kişiler için bir ihtiyaçtan öte geçemezmiş.

Lâkin evde ki hesap çarşıya uymamış. Yılan desen değil, insan desen değil, belli ki tılsımlı bir Mahlukât demişler. Küçük dillerini yutacaklarmış da

feryat etmemek için zar zor dayanmışlar. Korkunun rengi sise dönmüş.

Bakmışlar ki Damir ve Mahlukât göz göze, diz dize. Ne konuşurlar ne gülerler. Öylece bakışirlar. Getirdiklerini ne yemişler ne içmişler. Delikanlılar, saatler geçtikçe beklerken oldukları yerde sinir harbi geçirmişler. Güneş kararmaya yakın vedalaşmış Damir ve arkadaşı. Geldiği gibi bir nefes de gitmiş.

Damir geldiği yönün ters istikametinde yola koyulmuş. “Millet gider düzüne deli gider tersine” deyip alay edip gülüşmüşler. Gözden kaçırmadan bir gölge olmuşlar peşinde.

Bir köşeye gitmiş. Elindeki tüm yiyecekleri oraya bırakıp köy yolunda ilerlemiş. İşe bir akıl yürütememişler. Bırakmışlar Damir’in peşini. Köşenin başını beklemişler.

Bir karaltı gelmiş, almış emanetleri ve gitmiş. İyice meraklanmışlar, takip etmişler. Karaltı bir mağaranın önünde kaybolmuş. Delikanlılar meraklı olunca korku duygusu da perde olmuş.

İçeriden gelen sesi dinlemişler, bakmışlar ki biri kadın biri adam afiyetle, güle oynaya yemek yiyor. Muhabbetler, kahkahalar havada dans ediyor. İşin sırrını çözememişler. Bizim köyün delisi köylelerinde ki nimeti aşıklara dağıtır, bizim hakkımızı çer çöp ediyor diye öfkeden gözleri kör olmuş. O gece evlerine dağılmadan önce bir plan kurmuşlar. Yanlarında çuval ve halat götürececek hem deliyi hem Mahlukât’ı öldürecek, bir de üstüne üstlük büyücülere satacak, paraya para demeyeceklermiş. Akılları sıra bu işe bir son diyecek, düzenlerini bozacaklarmış.

Gün ayınca yola koyulup, takip etmişler. Damir Oğlan yine sütünü, ekmeğini, domatesini almış, dere kenarına gitmiş. Delikanlılar da geçmişler bir kayalığın ardına olup biteni izlemişler.

Su kıpırdamış, Mahlukât dereden çıkmış. Damir ile uzun uzun bir sükûnet içinde göz göze bakışmışlar. Bir kere susmaya başlayınca konuşacak şey az bulunurmuş. Onları de bu hesap olmuş.

Sonra aniden bir dal çıtırtısı duyulmuş. Delikanlılar ellerindeki çuval, halat ve dallarla Mahlukât’a saldırmaya çalışmışlar. Lâkin gel gör ki Mahlukât Onlardan cevval çıkmış. Bazı rivayete göre sükûneti bozdukları için, bazı rivayete göre ölümden korktuğu için, daha güçlü rivayete göre de en yakın arkadaşı Damir’in zarar görmemesi için celallenmiş. Bir solukta, bir nefes mesafesi kadar yakınlarında vukû

bulmuş. Uzaktan planlar yapan Delikanlıların nutku tutulmuş, lâl kesilmişler. Mahlukât kuyruğuyla sıkı sıkı sarmış, nefesleri kesilene dek tutmuş. Damir hoplaya zıplaya, iki elini başın ortasına koyarak kafasına vura vura söylenmiş: “Bir rüya, bir yaşam arasındır nefes! Ya aldığın nefesin hakkını ver ya da eşğine yüzünü sür. Bir rüya, bir yaşam arasındır. Ya aldığın nefesin hakkını ver ya da çevir kazı yanmasın.”

Belki de o an tam da ölümün kıyısında yaşama göz kırptıkları an akılları idrak etmişti. Öyle ya nefes kıymetli bir hediye. Başkalarının önüne seremeyecek, malayani işler peşinde harcanmayacak, sebezepsizce yaşanmayacak kadar kıymetli bir emanet. Hakkını vere vere yaşamak icap eder.

Delikanlılara böyle olmuş işte. Hakkını veremeyince hakkını almışlar. Mahlukât kuyruğunu çekmiş, Delikanlıları serbest bırakmış. Akılsız başın ayakları da ters gider hesabı kendilerini dereye atıvermişler. Dere tılsımlıymış. Nefesin hakkını veremeyenlerin yaydığı kokuyu şıp diye tanımış. Bir nefesle hüp diye içine çekmiş.

Geriye ne Mahlukât kalmış ne dere
Ne Delikanlılar kalmış ne de gölge
Bir köyün delisi kalmış geride.

Uğruna nefesini harcadığı arkadaşı gitmiş, nefesiyle yaşattığı karaltıya veda etmiş. Mahlukâtla görüşmesinin bir bedeli varmış. Bu sebepten ötürü karartının sahibi çifte yemek taşırılmış. Sen konuşmuyorsan konuşanlara yol aç, sen gülmüyorsan gülenlere yol ver, sen susuyorsan hakikati dinle. Damir ve Mahlukât susmuş, can kan olmuşlar mağaradakilere. Kendi nefesinden vermenin binbir halinden biriymiş. Toprakten beslenen ineğin sütü, toprakla can bulan ekmeğin, toprağın verdiği domatesin diyetiymiş. Toprakten gelen toprağa gitmiş. Sükûnet gidince ne diyet kalmış ne bedel. Hepsi sırta kadem basmış.

Gerisin geriye Damir köyün yolunu tutmuş. Akıllı geçinenlere inat deli sanılmayı şeref saymış. Belki de en çok nefesin hakkını vermek Ona yakışmış. Delikanlılar yaşamla ölüm arasında bir yer de can verirken artlarında bir ağlayan bile olmamış. Nefesini boşa harcamanın vukû bulur haliymiş.

Damir yine çalmış kapıları, bu sefer yolda öğrendiğine ilave olarak şöyle değiştirmiş cümlelerini:

Bir nefestir hayat, ölüm ve yaşam döngüsü
 Bir nefes ki hayat burunla ağız arası bir köprü
 Öyle bir nefes al ki
 Ya yaşamının hakkını ver
 Veyahut biraz kal beride
 Ne kadar yaşıyorsak o kadar kalır öteye.

Bir dere hüp diye içine çekmesin seni
 Bir bakmışsın ki toprağa revan olmuşsun.
 Kim bilir?
 Nefesine güvenirsen borazancıbaşı bile olursun.

Masal da burada bitmiş. Gök kapısı ikiye bölünmüş.
 İçinden üç elma düşmüş.
 Bir elma, nefesin hakkını verenlere,
 Diğer elma, nefesin hakkını vermeyi borç bilenlere,
 Üçüncü elma da sükûnet yolunda nefes olanlara
 gitsin.

Nefesimiz uzun soluklu olsun...

Masalın dediklerine kulak verin:
 Kışadan Hisse:

Herkesin nefesi kendine göre, herkesin nefesi kendine kadar. Elbette, nefes bir tepside sunulacak kadar beyhude bir uğraş değil. Kadim bir sırrın ev sahibi. Toprakdan geleni, toprağa gönderen bir aracı. Bazıları birilerinin hayatında nefes tüketirken, bazıları da can olmak için nefesini harcar. Ya kendin için yaşayacaksın ya da uğruna yaşayacak bir sebep bulacaksın.

Nefes nefes dedikleri, soluk alıp verme. Kişinin doğum ve kıyametinin başlangıcı. Bir nefesle can

bulur bir nefesle toprağa karışırısın. Ya senin olanı yaşamaya revan olursun ya da bu uğurda mahkum olursun. Öyle tılsımlıdır nefes; peşine düşenler için bir derya, içine girdikçe bu nefesi nereye harcayacağını bilemezsin. Bazıları için de bir damla akan sudur. Şıp diye akan bir damlanın peşinde koşar, bir nefes uğruna canından olursun. Ya nefesin hakkını vereceksin ya da göçüp gideceksin. Öyle ya yaşamak; keşke dememek için son nefesin hakkını vermeye çalışmaktır.

Masalın dediklerine kulak verin:
 Bir Oyun:

Defterin ötelere hazırlanmadan önce sen kendi defterini tut. Akşam yatmadan önce bir deftere “tefekkür edilesi” diye bir başlık at. İstersen bunun ismine Teşekkür, istersen Şükür, istersen de Sorgu defteri de. Gününü gözden geçir, kayda alınmaya değer bulduklarını paylaş kendinle. Bir film şeridi olur senin için de. İzin ver yaşadıkların göz kırpsın, izin ver zihninin aksın. Kendine şunu sor: Bugün bu nefesi nerede, ne zaman, nasıl tükettim?

Masalın dediklerine kulak verin:
 Bir Söz:

“İçinde bir tutam delilik olmayan hayat, eksik bir hayattır.”
 Paulo Coelho

Hayat nefes alıp verme arası bir döngü... O halde bir delinin söylediklerine kulak verin!

Reklam vermek ister misiniz?

2017'den itibaren faaliyetlerimize başladığımız zamandan bu yana geçen sürede bir çok gönüllü iş yapmış bulunmaktayız ve hedefimiz daima hep daha fazla insana ulaşmak olmuştur. Belirli bir noktadan sonra artık daha fazla insana ulaşmak maliyet gerektirmekte ve gelir kaynağına ihtiyacımız bulunmakta. Bu yüzden dolayı Web sitemizin hosting domain masrafları, Instagram, Facebook ve daha farklı platformlardaki Fikirperver Dergi, Geleceğimiz Kitapta ve Bir Ömür Bir Hikaye projelerinin tanıtım masraflarını karşılamakta güçlük çekmemiz, reklam ve sponsor arayışları içerisine girmemize sebep olmaktadır. Bizlere destek olmak isterseniz reklam, sponsorluk, iş birliği yapabilir ve bizlere destek olabilirsiniz. Bu süreçte amacımız her gün yeni bilgilerle çok daha fazla insana fayda sağlayabilmek ve farkındalık kazandırmaktır...

FİKİR PERVER

NEFES YERİNE

Daldın dünyanın derdine
Duymaz görmez oldun
Duyarsız sevgisiz

Artık sen o sen değil
Nasıl tutsak oldun
Acımasız ilgisiz

Düşün, en son ne zaman
En son nerede baktın gökyüzüne
Yıldızların işvesine

Düşün, en son ne zaman
En son nerede kokladın bir çiçeği
Nefes yerine

İnan, gün bugün
Hayat senin eserin
Güzellikler akar içine
Eğer istersen tüm kalbinle

Hadi geç olmadan uyan bu uykudan
Yeter ki gönlünde bul güzeli

Sevgiye uzat ellerini
Düşün, en son ne zaman
En son nerede baktın gökyüzüne
Yıldızların işvesine

Düşün, en son ne zaman
En son nerede kokladın bir çiçeği
Nefes yerine

İnan, gün bugün
Hayat senin eserin
Güzellikler akar içine
Eğer istersen tüm kalbinle

Hadi geç olmadan uyan bu uykudan
Yeter ki gönlünde bul güzeli
Sevgiye uzat ellerini.

Derginin kapağı belli olduktan sonra bir akşam
verdiğim seminerden sonra denk gelmişim bu
şarkıya. Masada oturup İngilizce üzerine bir şey
karalarken gecenin karanlığını aydınlatan bir mum
gibi girdi odaya ve aydınlattı odanın her yanını en

sıcak renkleriyle. Fuat Güner'in yazdığı sözler ve Mark Eliyahu ile birlikte karanlıkları aydınlatan bir mum kıvamındaki eser.

Düşün, en son ne zaman
En son nerede kokladın bir çiçeği
Nefes yerine...

Gerçekten de en son ne zaman durup bir içimize baktık, derin bir nefes aldık ve kokladık bir çiçeği nefes yerine. Çok uzun zaman oldu değil mi? Lütfen şimdi her ne yapıyorsanız bırakın ve gözlerinizi kapatıp derin bir şekilde burnunuzdan dört saniye boyunca nefes alın ve sekiz saniye boyunca o nefesi vermeye çalışın. Hiç acele etmeden, tüm hücrelerinizi hissederek. Bunu lütfen 3 kez tekrarlayın sonra devam edin okumaya.

Nasıl hissettiniz? Aldığımız nefesin farkına vardınız mı? Hücrelerinizi hissettiniz mi? Aslında günde binlerce kez yaptığımız basit bir olaya sadece dikkat ederek üç kez yaptığımızda dahi çeşitli farkındalıklara ulaşabiliyoruz vücudumuzda, ruhumuzda. Öyle

bir koşturmaya giriyoruz ki hayatta, bunu ağızımıza da takılmış bir söz ile aslında çok iyi ifade ediyoruz: "Nefes alacak dahi vaktim yoktu." Gerçekten de nefes alacak dahi vaktimiz olmuyor bu dünyada, hissedemiyoruz aldığımız nefesin vücudumuzda hangi noktalara gittiğini. Onun için Fuat Güner'in de dediği gibi;

Hadi geç olmadan uyan bu uykudan
Yeter ki gönlünde bul güzeli
Sevgiye uzat ellerini.

Hadi uyan bu uykudan, gönlünü dinle ve kendine yani sevgiye uzat ellerini. Çünkü sen bunu hak ediyorsun ve çevrende de bunu hak eden çok fazla insan var. Önce bul gönlündeki güzelliği sonra da yansıt bunu insanlara, işte o zaman facia dediğin olaylar farklı bir anlam kazanacak hayatında; ama öncelikle yüreğindeki güzelliği bulabilmek için dur ve derin bir nefes al ve hisset o nefesi, bak sana senin hakkında ne kadar çok şey fısıldayacak...

Reklam vermek ister misiniz?

2017'den itibaren faaliyetlerimize başladığımız zamandan bu yana geçen sürede bir çok gönüllü iş yapmış bulunmaktayız ve hedefimiz daima hep daha fazla insana ulaşmak olmuştur. Belirli bir noktadan sonra artık daha fazla insana ulaşmak maliyet gerektirmekte ve gelir kaynağına ihtiyacımız bulunmakta. Bu yüzden dolayı Web sitemizin hosting domain masrafları, Instagram, Facebook ve daha farklı platformlardaki Fikirperver Dergi, Geleceğimiz Kitapta ve Bir Ömür Bir Hikaye projelerinin tanıtım masraflarını karşılamakta güçlük çekmemiz, reklam ve sponsor arayışları içerisine girmemize sebep olmaktadır. Bizlere destek olmak isterseniz reklam, sponsorluk, iş birliği yapabilir ve bizlere destek olabilirsiniz. Bu süreçte amacımız her gün yeni bilgilerle çok daha fazla insana fayda sağlayabilmek ve farkındalık kazandırmaktır...

FİKİR **PERVER**

Gidilen okul sayısı: 28
Götürülen kitap sayısı: 10175
Toplanan kitap sayısı: 12117

Kasım 2017' de üniversite öğrencileri tarafından başlatılan köy okullarına kütüphane kurma projesi bugün itibariyle 25 okula ulaşmıştır. İncelemek için [sosyal medya hesaplarını](#) ziyaret edebilirsiniz.

İnsanlar, insanların içinde hasret yaşarlar.

Özdemir ASAF

Kullanamadıktan sonra göğsümüzü dolduran hisler ve kafamızda kımıldayan düşünceler neye yarardı?

Sabahattin Ali

Sizi öldürmek isteyen kimseler yoktu ama insan kendi kendini öldürüyordu.

Cengiz Aytmatov

Gittiği eğer bensem, söyle bana kimden gittim? Sendeyoktum zaten ben, ben yine bende bittim...

Nazım Hikmet

FİKİR **PERVER**